

NUMMI-PUSULAN ETELÄOSIEN JA SAMMATIN POHJOISOSIEN OSAYLEISKAAVAN JA OSAYLEISKAAVAN MUUTOKSEN LUONTOSELVITYS

Turkka Korvenpää

Luonto- ja ympäristötutkimus Envibio Oy

SISÄLLYS

1. JOHDANTO	3
2. LUONNONMAANTIETEELLISET JA MAISEMALLISET PIIRTEET	3
3. NATURA 2000 –OHJELMAN KOHTEET	5
3.1 Myllymäki (FI0100015)	5
4. SEUTUKAAVAN SUOJELUALUEET	6
4.1 Äärimmäisensuon pohjoisosa	6
4.2 Syvälammen, Kalattoman, Saarilammen alue	7
5. LUONNONSUOJELULAIN LUONTOTYYPIT	7
5.1 Tattarmäen pähkinälehto	7
5.2 Takahieranmäen pähkinälehto	9
5.3 Urtmäen pähkinälehto	10
6. METSÄLAIN ERITYISEN TÄRKEÄT ELINYMPÄRISTÖT	11
6.1 Hauklammen laskupuro	11
6.2 Valkialammen laskupuro	12
6.3 Kortniitun noro	12
6.4 Heponiemen noro	13
6.5 Riihessillan itäpuolen puro	14
6.6 Pässinajonmäen lähde ja noro	15
6.7 Mustalampi rantasoineen	15
6.8 Hauklammen rehevä korpi	16
6.9 Näpönsuon puronvarsilehto	17
6.10 Vivolan lehto	19
6.11 Niittuhaanmetsän lehto	19
6.12 Haukkamäen kallio ja jyrkäne	20
6.13 Myllymäen kallio	21
6.14 Laiskan itäpuolen neva	22
6.15 Vehka-alhon suo	23
6.16 Tommanlahden rantaluhta	24
6.17 Vilkkeenkosken itäpuolen rantaluhta	24
6.18 Sorvaston rantaluhdat	25
7. VESILAIN MUKAISET KOHTEET	26
8. MUUT LUONNONARVOILTAAN MERKITTÄVÄT KOHTEET	26
8.1 Hakamaa Saarikon länsipuolella	26
8.2 Paikkarin torpan niitty	27
8.3 Haarapajun kaakkoispuolen puronotko	27
8.4 Laiskan itäpuolen ruohokorpi	28
8.5 Riihessillan vanha metsä	28
8.6 Hämjoen rantakuusikko	29
8.7 Haarjärven kalliomännikkö	29
8.8 Kukkusmäen kalliomännikkö	30
Kasvistoltaan arvokkaat kalliot (8.9-8.16)	30
8.9 Vivolankallio	30
8.10 Laukkamäki	31
8.11 Syvälammenkalliot	32
8.12 Myllymäki	33
8.13 Urtmäki	33
8.14 Märrän kalkkikallio	34
8.15 Haljaismäki	34

8.16 Kalattoman kallio	36
8.17 Saarilammen tervaleppäkorpi.....	36
9. UHANALAISET, SILMÄLLÄPIDETTÄVÄT, HARVINAISET JA EU:N	
LUONTODIREKTIIVIIN SISÄLTYVÄT LAJIT.....	37
Liito-oravareviirit	38
9.1 Niittuhaanmetsän itäreuna	39
9.2 Hämjokeen laskeva puro.....	39
9.3 Hämjoki	39
9.4 Syvälampi	39
9.5 Märrä	40
9.6 Kettumäki.....	40
9.7 Pässinajonmäki.....	40
9.8 Urtmäki.....	40
10. LINNUSTO.....	41
10.1 Tiltaltti (<i>Phylloscopus collybita</i>).....	41
10.2 Harmaapäätikka (<i>Picus canus</i>).....	41
10.3 Käki (<i>Cuculus canorus</i>).....	42
10.4 Pensastasku (<i>Saxicola rubetra</i>).....	42
10.5 Pikkulepinkäinen (<i>Lanius collurio</i>).....	42
10.6 Pikkusieppo (<i>Ficedula parva</i>).....	42
10.7 Teeri (<i>Tetrao tetrix</i>).....	42
10.8 Kuikka (<i>Gavia arctica</i>).....	42
10.9 Kurki (<i>Grus grus</i>).....	42
10.10 Palokärki (<i>Dryocopus martius</i>)	43
10.11 Pyy (<i>Bonasa bonasia</i>).....	43
10.12 Kultarinta (<i>Hippolais icterina</i>).....	43
10.13 Luhtakerttunen (<i>Acrocephalus palustris</i>)	43
10.14 Mustapääkerttu (<i>Sylvia atricapilla</i>).....	43
10.15 Viitakerttunen (<i>Acrocephalus dumetorum</i>).....	43
11. KIRJALLISUUS	43
LIITTEET	

1. JOHDANTO

Nummi-Pusulan ja Sammatin kunnat tilasivat Luonto- ja ympäristötutkimus Envibio Oy:ltä Nummi-Pusulan eteläosien ja Sammatin pohjoisosien osayleiskaavan ja osayleiskaavan muutoksen luontoselvityksen. Selvitysalueen pinta-ala on noin 56 km². Se ulottuu idässä Valkerpyynjärven itäpuolelle ja lännessä Suomusjärven rajalle. Pohjoisessa selvitysalueen raja kulkee jonkin verran ykköstien eteläpuolella lukuun ottamatta alueen länsiosaa, jossa mukana on myös ykköstien pohjoispuolisia alueita. Sammatin puolelta mukana ovat Haarjärven kylä pohjoispuolisine alueineen sekä Kirmusjärven itäpuoliset alueet.

Luontoselvityksen tarkoituksena oli selvittää luonnonsuojelulain luontotyyppien, metsälain tarkoittamien erityisen tärkeiden elinympäristöjen, vesilain mukaisten pienvesikohteiden sekä muiden luonnonarvoiltaan merkittävien kohteiden esiintyminen kaava-alueella. Lisäksi selvitettiin uhanalaisten ja silmälläpidettävien sekä harvinaisten eliölajien esiintymistä. Edelleen selvitettiin EU:n luontodirektiivin II- ja IV-liitteisiin sekä lintudirektiivin I-liitteeseen sisältyvien lajien esiintymistä. Lisäksi selvitettiin alueen luonnonmaantieteellisiä ja maisemallisia piirteitä sekä pyrittiin paikantamaan mahdolliset maisemallisesti herkäät alueet, joiden maankäytöllä on huomattavaa vaikutusta maisemakuvaan.

Selvityksen teki FM (biologi) Turkka Korvenpää. Selvitystä varten käytiin läpi aluetta koskevat aiemmat kirjallisuustiedot sekä HERTTA -rekisteritiedot uhanalaisten lajien tiedossa olevista esiintymistä. Maastotyöt suoritettiin vuoden 2003 toukokuun lopun ja lokakuun lopun välisenä aikana. Tilaajien puolelta työtä ohjasi aluearkkitehti Karitta Laitinen. Uudenmaan ympäristökeskuksesta saatiin taustatietoa kaava-alueen luonnosta.

2. LUONNONMAANTIETEELLISET JA MAISEMALLISET PIIRTEET

Kaava-alue kuuluu Eteläisen rannikkomaan maisemamaakuntaan ja Lohjan järvi- ja selänneseudun maisemaseutuun (Suomen kartasto 350). Kasvimaantieteellisessä aluejaossa se sijoittuu eteläboreaaliseen vyöhykkeeseen.

Kaava-alue on luonnonoloiltaan vaihtelevaa. Sitä halkoo koillisesta lounaaseen suuntautunut Toinen Salpausselkä, joka kulkee Sammatin kirkonkylän kautta jatkuen Valkerpyyn länsipuolitse Saukkolaan ja sieltä edelleen koilliseen. Kaava-aluetta luonnehtivat lukuisat metsien keskellä sijaitsevat pienet järvet ja lammet. Itäosassa on laajojen viljelysten ympäröimä Valkerpyynjärvi. Myös Raatin kylässä, Sammatin Myllykylässä ja kaava-alueen pohjoisosassa virtaavan Hämjoen tienoilla on laajempia peltoja. Metsäisten alueiden maaperä on pääosin moreenia, joka monin paikoin peittää kallioita vain ohuena kerroksena. Pääasiassa vesistöjen varsilla ja laaksoissa sijaitsevat savikot on enimmäkseen raivattu pelloiksi. Turvetta ja muita eloperäisiä maalajeja esiintyy melko niukasti, ja nämä alueet on niin ikään monesti otettu viljelykseen. Siellä täällä on pieniä soita. Kaava-alueen ainoa laajempi suo on Valkerpyyn lounaispuolella sijaitseva Äärimmäisensuo, joka on tehokkaasti ojitettu. Ainoastaan suon pohjoisosa on säästynyt laajemmilta ojituksilta. Äärimmäisensuon kaakkoisosat on raivattu pelloiksi samoin kuin suon pohjoisin osa Kettumäen länsipuolella.

Sammatin pohjoisosien lukuisista pikkujärvistä Kirmusjärveen purkautuvat vedet laskevat Raatinjokea myöten Lohjanjärveen. Valkerpyynjärveen laskevat vedet virtaavat Oittilanjokea pitkin niin ikään Raatinjokeen. Kaava-alueen pohjoisosassa vedet virtaavat Haarjärven ja

Hämjoen kautta Nummen Pitkäjärveen, jonka eteläpäästä alkava Nummenjoki päättyy myös Lohjanjärveen.

Kuva 1. Näkymä Haarjärvelle.

Kaava-alueen pinnanmuodot ovat vaihtelevia. Sammatin puolella maasto kohoaa jonkin verran koillista kohti, mutta laskee taas Nummi-Pusulan puolella. Maaston korkokuvan suuret piirteet ovat kallioperän määttämiä. Maankuoren lohkoliikuntojen aiheuttamat kallioperän selvät murroslinjat ja osittain myös liuskeisuuden kulku määrittävät alavien laaksojaksojen sijainnin. Yleensä maaston paikalliset korkeuserot ovat 30-50 metriä. Valkerpyynjärvi on 42 m merenpintaa ylempänä. Kaava-alueen pohjoisrajalla ja Valkerpyystä itään kallioperä on kiillegneissistä. Muualla kallioperä koostuu pääasiassa graniitista, granodioriitista ja happamasta gneissistä. Saarilammen-Syvälammen-Heinästön-Sevolammen ympäristössä on amfiboliittia, jonka vaikutus näkyy hieman rehevämpänä kasvillisuutena. Amfiboliittia esiintyy myös Valkerpyyn koillispuolella, mutta tämä alue on peltoa.

Kivimäen kallioinen metsäalue Valkerpyyn eteläpuolella Lohjan rajalla on laaja ja rakentamaton metsä-alue, jonne on kuitenkin tehty metsäautotie. Alueelta ei löydetty erityisiä luonnonarvoja, mutta sillä on peltoaukealta kohoavana metsäisenä rinnemaastona maisemallista merkitystä.

Kupissaan metsä-alue on mainittu seudullisesti merkittävänä luontokohteena (Karttaako 1994). Se on edelleen säilynyt rakentamattomana, ja alueella on reheviä varttuneita kuusimetsiä, joissa on paikoin lehtomaisuutta. Alueella on myös liito-oravan reviiri. Kupissaan linnusto koostuu lintulaskennan perusteella tavanomaisesta etelä-suomalaisesta metsälinnustosta. Alueen suurin merkitys on sen laajuudessa ja yhtenäisyydessä.

Valkerpyyn rannoilla Immolassa, Vivolassa, Tavolassa ja Oittilassa on maakunnallisesti merkittäviksi kulttuurihistoriallisiksi ympäristöiksi rajattuja kulttuurimaisemia. Myös Raatin

kylä on vastaavaa maakunnallisesti merkittävää kulttuurimaisemaa samoin kuin Haarjärven ja Myllykylän kulttuurimaisemat Sammatissa (Uudenmaan maakuntakaava –ehdotus 2003).

Kaava-alueen läpi tullaan rakentamaan Turun ja Helsingin välinen moottoritie. Se tulee pirstomaan alueen luontoa ja maisemia.

Kuva 2. Syvälampi.

3. NATURA 2000 –OHJELMAN KOHTEET

3.1 Myllymäki (FI0100015)

Myllymäki on Maskilan kylässä sijaitseva karu kiillegneissikallio, jonka lounaisjyrkänteellä kasvaa niukkana mielenkiintoisempaa kasvilajistoa. Kallion laella on melko luonnontilaista jäkäläistä kalliomännikköä (mm. keloja ja kilpikaarnaisia mäntyjä). Laelta aukeaa näköala länteen. Jyrkänten alla kasvaa nuorta haavikkoa ja muuta lehtipuustoa sekä kuusta ja siellä on lohkarieikko.

Myllymäen arvokkain laji on EU:n luontodirektiivin liitteeseen II sisältyvä isotorasammal. Myllymäki on lajin ainoa tunnettu esiintymä Uudellamaalla. Lisäksi kasvistoon kuuluvat mm. ukontulikukka, tummarauniainen, lituruoho, kalliokohokki, isomaksaruoho, karvakiviyrtti, kallioimarre, luutasammal, kivikutrisammal, kiilto-omenasammal, rotanhäntäsammal, siloriippusammal, kääpiötinajäkälä, jauherustojäkälä, paasikultajäkälä ja pikkuokajäkälä.

Myllymäki on Länsi-Uudenmaan kasvistoltaan arvokkaat kalliot –selvityksessä luokiteltu maakunnallisesti arvokkaaksi. Naturen toteutuskeinona on luonnonsuojelulain mukaisen luonnonsuojelualueen perustaminen.

Myllymäen putkilokasveja:

Ahosuolaheinä	<i>Rumex acetosella</i>	Metsäimarre	<i>Gymnocarpium dryopteris</i>
Haapa	<i>Populus tremula</i>	Metsälauha	<i>Deschampsia flexuosa</i>
Haurasloikko	<i>Cystopteris fragilis</i>	Metsätähti	<i>Trientalis europaea</i>
Isomaksaruoho	<i>Sedum telephium</i>	Mustikka	<i>Vaccinium myrtillus</i>
Kallioimarre	<i>Polypodium vulgare</i>	Mänty	<i>Pinus sylvestris</i>
Kalliokohokki	<i>Silene rupestris</i>	Oravanmarja	<i>Maianthemum bifolium</i>
Kanerva	<i>Calluna vulgaris</i>	Peltopillike	<i>Galeopsis bifida</i>
Karvakiviyrtti	<i>Woodsia ilvensis</i>	Pensaikkotatar	<i>Fallopia dumetorum</i>
Kataja	<i>Juniperus communis</i>	Pihlaja	<i>Sorbus aucuparia</i>
Keltamo	<i>Chelidonium majus</i>	Puolukka	<i>Vaccinium vitis-idaea</i>
Kevätpiippo	<i>Luzula pilosa</i>	Saarni	<i>Fraxinus excelsior</i>
Kivikkoalvejuuri	<i>Dryopteris filix-mas</i>	Sananjalka	<i>Pteridium aquilinum</i>
Korpi-imarre	<i>Phegopteris connectilis</i>	Tummaraunioinen	<i>Asplenium trichomanes</i>
Kuusi	<i>Picea abies</i>	Tuomi	<i>Prunus padus</i>
Lehtoarho	<i>Moehringia trinervia</i>	Ukontulikukka	<i>Verbascum thapsus</i>
Lehtonurmikka	<i>Poa nemoralis</i>	Vaahtera	<i>Acer platanoides</i>
Lituruoho	<i>Arabidopsis thaliana</i>	Vadelma	<i>Rubus idaeus</i>
Metsäalvejuuri	<i>Dryopteris carthusiana</i>		

Maankäyttösuositus: Natura 2000 -ohjelman mukaisesti alueesta tulisi perustaa luonnonsuojelulain mukainen luonnonsuojelualue, ja se on syytä merkitä kaavaan tämän mukaisesti.

4. SEUTUKAAVAN SUOJELUALUEET

Tässä esitettyjen kohteiden lisäksi myös Tattarmäen pähkinälehto ja Takahieranmäen pähkinälehto on merkitty Länsi-Uudenmaan seutukaavaan SL-merkinnällä. Kaava-alueeseen rajoittuu Haarjärvellä sijaitseva Pähkinäonnon pähkinälehto, jota ei tässä selvityksessä inventoitu. Se on merkitty seutukaavaan niin ikään SL-merkinnällä.

4.1 Äärimmäisensuon pohjoisosa

Äärimmäisensuo on suurelta osin ojitettu mesotrofinen suo, joka on aikanaan luokiteltu maakunnallisesti arvokkaaksi kohteeksi (Pykälä 1987). Varsinkin suon etelä- ja keskiosat ovat kärsineet ojituksesta, mutta pohjoisosa on säilyttänyt paremmin luonnontilansa. Suo on valtaosaltaan rämettä, ja nevakasvillisuutta on jäljellä enää niukasti. Pohjoisosan vanhoista mudanottohautoista on löydetty konnanlieko ja pikkukihokki, ja ojituksesta kärsineeltä suursaranevalta tupasluikka ja pohjanpaju. Äärimmäisensuon pohjoisosasta on tavattu lisäksi mm. juurtosara, valkopiirtoheinä ja villapääluikka. Tämän selvityksen maastotöiden perusteella Äärimmäisensuon arvokas suokasvillisuus näyttäisi edelleen taantuneen. Entiset mudanottohaudat olivat ilmeisesti osin viime kesien kuivuudestakin johtuen melko kuivia, eikä mainitsemisen arvoisia kasvilajeja löydetty. On kuitenkin mahdollista, että aiemmin löydettyistä kasviharvinaisuuksista ainakin osa yhä sinnittelee suolla. Äärimmäisensuon tulevaisuus arvokkaana luontokohteena vaikuttaa melko huonolta.

Kuva 3. Äärimmäisensuo on ojitusten vuoksi pahoin kuivunut.

4.2 Syvälammen, Kalattoman, Saarilammen alue

Alue on merkitty Länsi-Uudenmaan seutukaavassa arvokkaaksi luontoalueeksi maisemallisin perustein (sl-merkintä).

5. LUONNONSUOJELULAIN LUONTOTYYPIT

5.1 Tattarmäen pähkinälehto

Tavolassa Kolinmäen lounaispuolella sijaitsee luonnonsuojelualueeksi rauhoitettu komea ja edustava pähkinäpensaikko. Alueella kasvaa useita kymmeniä pähkinäpensaita. Pähkinää on myös luonnonsuojelualueen länsipuolella pellonreunan kalliolle rakennetun talon pohjoispuolella. Täältä on poistettu varjostavia kuusia, mikä on hyödyttänyt pähkinäpensaita. Pähkinälehdon lisäksi alueella on kulttuurivaikutteista lehtoa, jossa kasvaa varsinaisten lehtokasvien ohella myös puutarhakarkulaisia. Alueen lajistoon kuuluvat mm. lehtoakileija, kielo, kivikkoalvejuuri, kyläkellukka, nuokkuhelmikkä, ruskolilja, sinivuokko, sormisara, vuohenputki ja taikinamarja. Matalilla kalliopaljastumilla kasvavat mm. kallioimarre, karvakiviyrtti ja iso- sekä keltamaksaruoho. Pellonreunassa ei ole pähkinää, mutta kylläkin runkomaisia vaahteroita ja jonkin verran niittykasveja kuten nurmikaunokkia ja ahopukinjuurta. Myös tässä esitetyn rajauksen ulkopuolella varttuneessa tuoreessa-lehtomaisessa kuusikossa kasvaa runsaasti pähkinää. Pähkinälehdossa kasvaa puutarhasta levinneitä saarnentaimia.

Tässä esitetty kohderajaus on jonkin verran luonnonsuojelualueetta laajempi.

Tattarmäen pähkinälehdon putkilokasveja:

Ahomansikka	<i>Fragaria vesca</i>	Nokkonen	<i>Urtica dioica</i>
Ahomatara	<i>Galium boreale</i>	Nuokkuhelmikkä	<i>Melica nutans</i>
Isomaksaruoho	<i>Sedum telephium</i>	Nurmikaunokki	<i>Centaurea phrygia</i>
Kallioimarre	<i>Polypodium vulgare</i>	Oravanmarja	<i>Maianthemum bifolium</i>
Karvakiviyrtti	<i>Woodsia ilvensis</i>	Paatsama	<i>Rhamnus frangula</i>
Keltamaksaruoho	<i>Sedum acre</i>	Pihlaja	<i>Sorbus aucuparia</i>
Kielo	<i>Convallaria majalis</i>	Pukinjuuri	<i>Pimpinella saxifraga</i>
Kivikkoalvejuuri	<i>Dryopteris filix-mas</i>	Puolukka	<i>Vaccinium vitis-idaea</i>
Koiranputki	<i>Anthriscus sylvestris</i>	Pähkinäpensas	<i>Corylus avellana</i>
Kultapiisku	<i>Solidago virgaurea</i>	Rauduskoivu	<i>Betula pendula</i>
Kuusi	<i>Picea abies</i>	Rohtotädyke	<i>Veronica officinalis</i>
Kyläkellukka	<i>Geum urbanum</i>	Ruskolilja	<i>Lilium bulbiferum</i>
Käenkaali	<i>Oxalis acetosella</i>	Saarni	<i>Fraxinus excelsior</i>
Lehtoakileija	<i>Aquilegia vulgaris</i>	Sananjalka	<i>Pteridium aquilinum</i>
Lillukka	<i>Rubus saxatilis</i>	Sinivuokko	<i>Hepatica nobilis</i>
Metsäalvejuuri	<i>Dryopteris carthusiana</i>	Sormisara	<i>Carex digitata</i>
Metsäapila	<i>Trifolium medium</i>	Taikinamarja	<i>Ribes alpinum</i>
Metsäkurjenpolvi	<i>Geranium sylvaticum</i>	Tuomi	<i>Prunus padus</i>
Metsäorvokki	<i>Viola riviniana</i>	Vaahtera	<i>Acer platanoides</i>
Mustikka	<i>Vaccinium myrtillus</i>	Vadelma	<i>Rubus idaeus</i>
Mäkitervakko	<i>Lychnis viscaria</i>	Vuohenputki	<i>Aegopodium podagraria</i>
Mänty	<i>Pinus sylvestris</i>		

Kuva 4. Tattarmäen pähkinälehtoa.

Maankäyttösuositus: Myös luonnonsuojelun ulkopuolinen osa Tattarmäen pähkinälehdosta tulisi jättää rakentamatta ja varsinaisen metsänhoidon ulkopuolelle. Tarvittaessa voidaan kuitenkin pähkinää haittavaa puustoa kaataa luonnonsuojelun ulkopuolelta.

5.2 Takahieranmäen pähkinälehto

Takahieranmäen luoteis- ja pohjoisrinteellä on rehevää pähkinälehtoa, josta suurin osa on hakattu paljaaksi 1980-luvulla. Pähkinäpensas on kuitenkin toipunut hyvin, ja nyt alueella on tiheää pähkinäpensaikkaa. Pähkinöiden seassa kasvaa nuoria lehtipuita. Pähkinälehdon edustavimmat osat sijaitsevat kohteen pohjoisosassa metsätieuran länsipuolella, jossa pähkinäpensaikko on paikoin hyvinkin edustavaa. Luontotyyppin rajausta on hieman tulkinnanvarainen, sillä pähkinää kasvaa runsaasti koko Takahieranmäen pohjoisosassa. Rajauksen ulkopuolella pähkinöitä on kuitenkin katkottu viime vuosina, ja ne ovat vesoneet vielä mataliksi pensaiksi, jotka kasvavat muun puuston seassa. Sopivalla metsänkäsittelyllä luonnonsuojelulain mukaista pähkinälehtoa kehittyisi siten selvästi laajemmallekin alueelle kuin tässä rajattu kohde on. Myös kohteen länsipuolella viereisellä tontilla kasvavassa varttuneessa kuusikossa on pähkinää.

Kuva 5. Takahieranmäen pähkinälehto.

Pykälä (1987) mainitsee alueella olevan kaksi vierekkäistä lehtosinijuuren noin 4 neliömetrin laajuista kasvustoa, jotka ovat mahdollisesti kesähuvilatontilla. Kyseessä olisi eräs lajin pohjoisimmista kasvupaikoista Suomessa. Lehtosinijuurta ei löydetty tämän selvityksen maastotöissä, mutta sitä voi edelleen kasvaa Takahieranmäen pähkinälehdossa. Pähkinälehdon muuhun kasvilajistoon kuuluvat mm. kielo, kivikkoalvejuuri, käenkaali, metsäorvokki, nuokkuhelmikkä, sinivuokko, valkovuokko ja sormisara.

Takahieranmäki on luokiteltu suojeluarvoltaan paikalliseksi (Pykälä 1987).

Takahieranmäen pähkinälehdon putkilokasveja:

Ahomatara
Haapa

Galium boreale
Populus tremula

Hieskoivu
Karhunputki

Betula pubescens
Angelica sylvestris

Kielo	<i>Convallaria majalis</i>	Nuokkuhelnikkä	<i>Melica nutans</i>
Kivikkoalvejuuri	<i>Dryopteris filix-mas</i>	Oravanmarja	<i>Maianthemum bifolium</i>
Kuusi	<i>Picea abies</i>	Pihlaja	<i>Sorbus aucuparia</i>
Käenkaali	<i>Oxalis acetosella</i>	Pähkinäpensas	<i>Corylus avellana</i>
Lillukka	<i>Rubus saxatilis</i>	Rauduskoivu	<i>Betula pendula</i>
Metsäalvejuuri	<i>Dryopteris carthusiana</i>	Riidenlieko	<i>Lycopodium annotinum</i>
Metsäimarre	<i>Gymnocarpium dryopteris</i>	Sananjalka	<i>Pteridium aquilinum</i>
Metsäkorte	<i>Equisetum sylvaticum</i>	Sinivuokko	<i>Hepatica nobilis</i>
Metsäkurjenpolvi	<i>Geranium sylvaticum</i>	Sormisara	<i>Carex digitata</i>
Metsäorvokki	<i>Viola riviniana</i>	Tuomi	<i>Prunus padus</i>
Metsätähti	<i>Trientalis europaea</i>	Valkovuokko	<i>Anemone nemorosa</i>
Mustikka	<i>Vaccinium myrtillus</i>		

Maankäyttösuositus: Luonnonsuojelulain luontotyyppinä Takahieranmäen pähkinälehto tulisi tästedes jättää metsänhoidon ulkopuolelle. Alueelle ei ole tällä hetkellä kehittymässä pähkinää haittavaa kuusikkoa. Kohde ja sen välitön lähiympäristö tulisi säilyttää rakentamattomana.

5.3 Urtmäen pähkinälehto

Urtmäen etelärinteessä jyrkanteen alla on melko edustavaa pähkinälehtoa, jonka kenttäkerroksessa ovat runsaita mm. sinivuokko, käenkaali, jänönsalaatti ja sormisara. Muuhun vaateliaaseen lehtokasvistoon kuuluvat mm. mustakonnanmarja, haisukurjenpolvi ja lehto-orvokki. Pykälä (1992) mainitsee myös lehmuksen, mäkimintun ja lehtopähkämön. Pensaskerroksessa kasvaa runsaana esiintyvän pähkinän ohella taikinamarjaa ja lehtokuusamaa. Puusto on järeää tukkikuusikkoa. Sekapuuna kasvaa runsaasti haapaa, joista osa on järeitä. Ylärinteessä on metsälain kriteerit täyttävä kalliojyrkänne. Kohteella havaittiin pesimäajan ulkopuolella harmaapäätikka, jonka pesimäympäristöksi Urtmäen etelärinne soveltuu hyvin. Urtmäen pähkinälehdossa on liito-oravan reviiri. Kohde rajoittuu lännessä hakkuuseen. Myös hakkuulla kasvaa runsaasti pähkinää ja hakkuun kenttäkerros on hyvin rehevää. Mahdollisesti pähkinälehdon edustavimmat osat ovat olleet juuri hakatulla alueella.

Urtmäen pähkinälehdon putkilokasveja:

Ahomansikka	<i>Fragaria vesca</i>	Metsäkastikka	<i>Calamagrostis arundinacea</i>
Haapa	<i>Populus tremula</i>	Metsäorvokki	<i>Viola riviniana</i>
Haisukurjenpolvi	<i>Geranium robertianum</i>	Mustakonnanmarja	<i>Actaea spicata</i>
Jänönsalaatti	<i>Myelis muralis</i>	Mänty	<i>Pinus sylvestris</i>
Kallioimarre	<i>Polypodium vulgare</i>	Nokkonen	<i>Urtica dioica</i>
Ketunlieko	<i>Huperzia selago</i>	Nuokkuhelnikkä	<i>Melica nutans</i>
Kevätlinnunherne	<i>Lathyrus vernus</i>	Pihlaja	<i>Sorbus aucuparia</i>
Kevätpiippo	<i>Luzula pilosa</i>	Puolukka	<i>Vaccinium vitis-idaea</i>
Kielo	<i>Convallaria majalis</i>	Pähkinäpensas	<i>Corylus avellana</i>
Kivikkoalvejuuri	<i>Dryopteris filix-mas</i>	Raita	<i>Salix caprea</i>
Kuusi	<i>Picea abies</i>	Rauduskoivu	<i>Betula pendula</i>
Käenkaali	<i>Oxalis acetosella</i>	Riidenlieko	<i>Lycopodium annotinum</i>
Lehtoarho	<i>Moehringia trinervia</i>	Sinivuokko	<i>Hepatica nobilis</i>
Lehtokuusama	<i>Lonicera xylosteum</i>	Sormisara	<i>Carex digitata</i>
Lehtonurmikka	<i>Poa nemoralis</i>	Taikinamarja	<i>Ribes alpinum</i>
Lehto-orvokki	<i>Viola mirabilis</i>	Vadelma	<i>Rubus idaeus</i>
Metsäalvejuuri	<i>Dryopteris carthusiana</i>		

Maankäyttösuositus: Urtmäen pähkinälehto on melko edustava, joskin nykyisin suhteellisen pienialainen luonnonsuojelulain luontotyyppin "pähkinäpensaslehto" kriteerit täyttävä kohde. Lisäksi kohteella on metsälain mukainen erityisen tärkeä elinympäristö (jyrkänne) ja liito-

oravan reviiri. Liito-orava on EU:n luontodirektiivin liitteeseen IV -sisältyvä laji, jonka selvästi luonnossa havaittavien lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kielletty. Urtmäen pähkinälehto tulee siten jättää rakentamisen ja muiden alueen luonnontilaa muuttavien toimenpiteiden (kuten metsänhakkuut) ulkopuolelle.

Kuva 6. Urtmäen syksyistä pähkinälehtoa.

6. METSÄLAIN ERITYISEN TÄRKEÄT ELINYMPÄRISTÖT

6.1 Hauklammen laskupuro

Matalassa notkelmassa virtaavan Hauklammen laskupuron uoma on melko luonnontilainen. Hauklammen lähellä puronvarren metsä on varjoisaa kuusikkoa. Pohjoisempaan puron länsipuolella on taimikkoa ja itäpuolella harvahkoa varttunutta metsää. Puronvarteen on hakkuissa jätetty leppää ja muitakin puita. Puronvarsi on kasvillisuudeltaan rehevää kosteaa saniais-suurruoholehtoa, jossa kasvavat runsaina mm. mesiangervo, hiirenporras, käenkaali ja vehka. Muuhun lajistoon kuuluvat esim. huopaohdake, korpi-imarre, lehtopalsami, lehtotähtimö, ojakellukka, purolitukka, rantaminttu, rantayrtti ja rönsyleinikki. Heti rajauksen pohjoispuolelle on kaivettu allas.

Hauklammen laskupuron putkilokasveja:

Ahomansikka
Haapa
Harmaaleppä

Fragaria vesca
Populus tremula
Alnus incana

Hiirenporras
Huopaohdake
Korpi-imarre

Athyrium filix-femina
Cirsium helenioides
Phegopteris connectilis

Kuusi	<i>Picea abies</i>	Pihlaja	<i>Sorbus aucuparia</i>
Käenkaali	<i>Oxalis acetosella</i>	Purolitukka	<i>Cardamine amara</i>
Lehtopalsami	<i>Impatiens noli-tangere</i>	Rantaminttu	<i>Mentha arvensis</i>
Lehtotähtimö	<i>Stellaria nemoreum</i>	Rantayrtti	<i>Lycopus europaeus</i>
Mesiangervo	<i>Filipendula ulmaria</i>	Rönsyleinikki	<i>Ranunculus repens</i>
Metsäalvejuuri	<i>Dryopteris carthusiana</i>	Terttualpi	<i>Lysimachia thyrsiflora</i>
Metsäkorte	<i>Equisetum sylvaticum</i>	Tervaleppä	<i>Alnus glutinosa</i>
Myrkkyykeiso	<i>Cicuta virosa</i>	Tuomi	<i>Prunus padus</i>
Nurmilauha	<i>Deschampsia cespitosa</i>	Vadelma	<i>Rubus idaeus</i>
Ojakellukka	<i>Geum rivale</i>	Vehka	<i>Calla palustris</i>

Helsingin ja Turun välille rakennettava maantie tulee kulkemaan puron yli.

6.2 Valkialammen laskupuro

Valkialammesta Valkepyyhyn laskevan puron länsiosan varrella on kosteaa lehtoa. Puronvarressa kasvaa mm. rönsyleinikkiä, hiirenporrasta, metsäliekosammalta, isokastesammalta ja isomyyränsammalta. Puron länsiosa on kivikkoinen. Uoma on uurtunut syvälle saviseen maahan, ja sitä on perattu Valkialammen läheltä. Puroa ympäröivä metsä on nuorta.

Valkialammen laskupuron putkilokasveja:

Harmaaleppä	<i>Alnus incana</i>	Metsäalvejuuri	<i>Dryopteris carthusiana</i>
Hiirenporras	<i>Athyrium filix-femina</i>	Nokkonen	<i>Urtica dioica</i>
Jänönsalaatti	<i>Lactuca muralis</i>	Nurmilauha	<i>Deschampsia cespitosa</i>
Kallioimarre	<i>Polypodium vulgare</i>	Ojakellukka	<i>Geum rivale</i>
Kivikkoalvejuuri	<i>Dryopteris filix-mas</i>	Punaherukka	<i>Ribes spicatum</i>
Kuusi	<i>Picea abies</i>	Rönsyleinikki	<i>Ranunculus repens</i>
Käenkaali	<i>Oxalis acetosella</i>	Syyläjuuri	<i>Scrophularia nodosa</i>
Lehtoarho	<i>Moehringia trinervia</i>	Tervaleppä	<i>Alnus glutinosa</i>
Leskenlehti	<i>Tussilago farfara</i>	Vadelma	<i>Rubus idaeus</i>
Mesiangervo	<i>Filipendula ulmaria</i>		

Maankäyttösuositus: Valkialammen laskupuro on luonnontilaisen kaltainen ja melko edustava metsälain tarkoittama erityisen tärkeä elinympäristö, jota ei saa muuttaa niin, että alueen ominaispiirteiden säilyminen vaarantuu. Siten puroa ei tule enää perata ja metsänhoitotöissä sen varrelle on syytä jättää asianmukainen suojavyöhyke. Puron lähiympäristö olisi hyvä jättää rakentamatta.

6.3 Kortniitun noro

Kaava-alueen pohjoisosassa Kortniitun pellosta etelään on varttuneen kuusikon keskellä sijaitseva noro. Luonnontilainen uoma on kapeimmilta kohdiltaan kivinen. Siinä ei inventointipäivänä elokuun alussa virrannut vettä. Noron varressa kasvavat runsaina mm. hiirenporras ja mesiangervo. Muuhun lajistoon kuuluvat esim. huopaohdake, kevätlinnunsilmä, korpi-imarre, lehtokuusama, ojakellukka, rönsyleinikki ja sinivuokko. Noro on rajauksen länsipuolella perattu ojaksi.

Kortniitun noron putkilokasveja:

Ahomansikka	<i>Fragaria vesca</i>	Harmaaleppä	<i>Alnus incana</i>
-------------	-----------------------	-------------	---------------------

Hiirenporras	<i>Athyrium filix-femina</i>	Nokkonen	<i>Urtica dioica</i>
Huopaohdake	<i>Cirsium helenioides</i>	Nuokkotalvikki	<i>Orthilia secunda</i>
Keltano –laji	<i>Hieracium</i> sp.	Ojakellukka	<i>Geum rivale</i>
Kevätlinnunsilmä	<i>Chrysosplenium alternifolium</i>	Oravanmarja	<i>Maianthemum bifolium</i>
Koiranputki	<i>Anthriscus sylvestris</i>	Pihlaja	<i>Sorbus aucuparia</i>
Korpi-imarre	<i>Phegopteris connectilis</i>	Puolukka	<i>Vaccinium vitis-idaea</i>
Kultapiisku	<i>Solidago virgaurea</i>	Rönsyleinikki	<i>Ranunculus repens</i>
Kuusi	<i>Picea abies</i>	Sananjalka	<i>Pteridium aquilinum</i>
Käenkaali	<i>Oxalis acetosella</i>	Sinivuokko	<i>Hepatica nobilis</i>
Lehtokuusama	<i>Lonicera xylosteum</i>	Sormisara	<i>Carex digitata</i>
Lillukka	<i>Rubus saxatilis</i>	Sudenmarja	<i>Paris quadrifolia</i>
Mesiangervo	<i>Filipendula ulmaria</i>	Suo-orvokki	<i>Viola palustris</i>
Metsäalvejuuri	<i>Dryopteris carthusiana</i>	Taikinamarja	<i>Ribes alpinum</i>
Metsäimarre	<i>Gymnocarpium dryopteris</i>	Tuomi	<i>Prunus padus</i>
Metsäkorte	<i>Equisetum sylvaticum</i>	Vadelma	<i>Rubus idaeus</i>
Metsätähti	<i>Trientalis europaea</i>	Valkovuokko	<i>Anemone nemorosa</i>
Mustikka	<i>Vaccinium myrtillus</i>	Vanamo	<i>Linnaea borealis</i>

Maankäyttösuositus: Kortniitun noro on edustava, tyypillinen ja luonnontilaisen kaltainen metsälain tarkoittama erityisen tärkeä elinympäristö, jota ei saa muuttaa niin, että alueen ominaispiirteiden säilyminen vaarantuu. Siten noroa ei tule perata ja metsänhoitotöissä on syytä varoa ajamasta uoman yli. Noron varrelle on syytä jättää asianmukainen suojavyöhyke. Noron lähiympäristö olisi hyvä jättää rakentamatta.

Kuva 7. Kortniitun noro.

6.4 Heponiemen noro

Sammatissa Heponiemen talon luoteispuolella sijaitsee uomaltaan suhteellisen luonnontilaiseksi palautunut, melko harvan varttuneen kuusikon ympäröimä noro. Norossa ei inventointipäivänä elokuun alussa virrannut vettä. Matalassa notkelmassa sijaitsevan noron varrella kasvavat runsaina mm. hiirenporras ja mesiangervo. Niiden ohella esiintyy esim. karhunputkea, korpi-imarretta, käenkaalia, metsäkortetta, ojakellukkaa, ranta-alpia, rantamataraa, rantaminttua,

rentukkaa, rönsyleinikkiä ja suo-orvokkia. Norossa on jonkin verran hakkuutähteitä. Uoma on rajauksen pohjoispuolella nuoremman metsän rajalla perattu ojaksi.

Heponiemen noron putkilokasveja:

Harmaasara	<i>Carex canescens</i>	Paatsama	<i>Rhamnus frangula</i>
Hiirenporras	<i>Athyrium filix-femina</i>	Pihlaja	<i>Sorbus aucuparia</i>
Karhunputki	<i>Angelica sylvestris</i>	Ranta-alpi	<i>Lysimachia vulgaris</i>
Korpi-imarre	<i>Phegopteris connectilis</i>	Rantamatar	<i>Galium palustre</i>
Kuusi	<i>Picea abies</i>	Rantaminttu	<i>Mentha arvensis</i>
Käenkaali	<i>Oxalis acetosella</i>	Rauduskoivu	<i>Betula pendula</i>
Mesiangervo	<i>Filipendula ulmaria</i>	Rentukka	<i>Caltha palustris</i>
Metsäkorte	<i>Equisetum sylvaticum</i>	Riidenlieko	<i>Lycopodium annotinum</i>
Metsätähti	<i>Trientalis europaea</i>	Rönsyleinikki	<i>Ranunculus repens</i>
Nuokkuhelmikkä	<i>Melica nutans</i>	Suo-orvokki	<i>Viola palustris</i>
Nurmilauha	<i>Deschampsia cespitosa</i>	Tervaleppä	<i>Alnus glutinosa</i>
Ojakellukka	<i>Geum rivale</i>	Tuomi	<i>Prunus padus</i>
Oravanmarja	<i>Maianthemum bifolium</i>	Vadelma	<i>Rubus idaeus</i>

Maankäyttösuositus: Heponiemen noro on tyypillinen, joskaan ei erityisen edustava metsälain tarkoittama erityisen tärkeä elinympäristö, jota ei saa muuttaa niin, että alueen ominaispiirteiden säilyminen vaarantuu. Siten noroa ei tule enää perata ja metsänhoitotöissä olisi hyvä varoa ajamasta uoman yli. Noron varrelle on syytä jättää asianmukainen suojavaähyke. Noron lähiympäristö olisi hyvä jättää rakentamatta.

6.5 Riihessillan itäpuolen puro

Riihessillan pellon itäpuolella sijaitsee uomaltaan melko luonnontilainen, kivikkoinen puro. Puroa ympäröi melko varttunut kuusivaltainen sekametsä. Kohteella on tuulenkaatoja ja haapapötkkelö. Puronvarressa on kapealti lehtokasvillisuutta, mm. imikkää, kevätlinnunsilmää, lehtoarhoa, metsäorvokkia, mesiangervoa ja suokelttoa. Kohderajauksen itäpuolella puronvarren metsä on hakattua.

Riihessillan itäpuolen puron putkilokasveja (mukana myös hakatun osuuden kasveja):

Ahomansikka	<i>Fragaria vesca</i>	Luhtavuohennokka	<i>Scutellaria galericulata</i>
Amerikanhorsma	<i>Epilobium adenocaulon</i>	Metsäalvejuuri	<i>Dryopteris carthusiana</i>
Haapa	<i>Populus tremula</i>	Metsäimarre	<i>Gymnocarpium dryopteris</i>
Harmaaleppä	<i>Alnus incana</i>	Metsäkorte	<i>Equisetum sylvaticum</i>
Harmaasara	<i>Carex canescens</i>	Metsäorvokki	<i>Viola riviniana</i>
Hiirenporras	<i>Athyrium filix-femina</i>	Mustaherukka	<i>Ribes nigrum</i>
Imikkä	<i>Pulmonaria obscura</i>	Nuokkuhelmikkä	<i>Melica nutans</i>
Karhunputki	<i>Angelica sylvestris</i>	Nurmilauha	<i>Deschampsia cespitosa</i>
Kevätlinnunsilmä	<i>Chrysosplenium alternifolium</i>	Mesiangervo	<i>Filipendula ulmaria</i>
Koiranputki	<i>Anthriscus sylvestris</i>	Ojakellukka	<i>Geum rivale</i>
Korpi-imarre	<i>Phegopteris connectilis</i>	Rantamatar	<i>Galium palustre</i>
Korpikaisla	<i>Scirpus sylvaticus</i>	Rantaminttu	<i>Mentha arvensis</i>
Kuusi	<i>Picea abies</i>	Ratamosarpio	<i>Alisma plantago-aquatica</i>
Käenkaali	<i>Oxalis acetosella</i>	Rentukka	<i>Caltha palustris</i>
Lehtoarho	<i>Moehringia trinervia</i>	Rönsyleinikki	<i>Ranunculus repens</i>
Lehtovirmajuuri	<i>Valeriana sambucifolia</i>	Röyhyvihvilä	<i>Juncus effusus</i>
Lillukka	<i>Rubus saxatilis</i>	Suokeltto	<i>Crepis paludosa</i>
Luhtalitukka	<i>Cardamine pratense</i>	Taikinamarja	<i>Ribes alpinum</i>
Luhtatädyke	<i>Veronica scutellata</i>	Terttualpi	<i>Lysimachia thyrsoflora</i>

Maankäyttösuositus: Riihessillan itäpuolen puro on luonnontilaisen kaltainen ja edustava metsälain tarkoittama erityisen tärkeä elinympäristö, jota ei saa muuttaa niin, että alueen ominaispiirteiden säilyminen vaarantuu. Siten puroa ei tule perata ja metsänhoitotoissa sen varrelle on syytä jättää asianmukainen suojavyöhyke. Puron lähiympäristö olisi hyvä jättää rakentamatta.

6.6 Pässinajonmäen lähde ja noro

Pässinajonmäen pohjoisrinteellä on lähde, josta valuu vettä noroa pitkin alarinteeseen kohti Äärimmäisensuota. Lähteen ympäristössä kasvaa kymmeniä tuppaita kotkansiipeä. Muuhun kenttäkerroksen kasvilajistoon kuuluvat mm. kevätlinnunsilmä, rentukka, hiirenporras ja rönsyleinikki. Pohjakerroksessa kasvaa tyyplisiä lähteikkösammalia kuten kiiltolehväsamalta.

Pässinajonmäen lähteen ja noron putkilokasveja:

Hiirenporras	<i>Athyrium filix-femina</i>	Rönsyleinikki	<i>Ranunculus repens</i>
Kevätlinnunsilmä	<i>Chrysosplenium alternifolium</i>	Suo-ohdake	<i>Cirsium palustre</i>
Kotkansiipi	<i>Matteuccia struthiopteris</i>	Valkovuokko	<i>Anemone nemorosa</i>
Mesiangervo	<i>Filipendula ulmaria</i>	Vuohenputki	<i>Aegopodium podagraria</i>
Rentukka	<i>Caltha palustris</i>		

Maankäyttösuositus: Pässinajonmäen lähde ja noro ovat metsälain tarkoittamia erityisen tärkeitä elinympäristöjä, joita ei saa muuttaa niin, että niiden ominaispiirteiden säilyminen vaarantuu. Siten lähdeä ei ole syytä ojittaa ja metsänhoitotoissa on varottava ajamasta noron yli koneilla. Lähteen ja noron ympärille on myös syytä jättää asianmukainen suojavyöhyke. Kohteen välitön lähiympäristö on hyvä jättää rakentamatta. Kohde kuuluu myös liito-oravan reviiriin, vaikka ei olekaan reviirin ydinaluetta.

6.7 Mustalampi rantasoineen

Maskilassa Mustalammen ympärillä on varsin luonnontilaisena säilynyt suo. Suon länsipäässä kasvaa harvassa hieskoivuja, vesoista versoneita matalia tervaleppäpensaita ja matalia pajuja. Muutoin Mustalammen länsipuolella kasvaa lähinnä vain lyhyitä suomäntyjä, ja niitäkin harvassa. Suon yleisilme on siten avoin. Suo on osittain mesotrofinen: reunoilla on mm. ruohoista saranevaa. Keskellä on upottavia lyhytkortisia alueita, joilla kasvaa mm. valkopiirtoheinää, mutasaraa ja luhtavillaa. Nevan runsaita lajeja ovat myös esim. kurjenjalka, pullosara, isokarpalo ja raate. Mustalammen luoteis- ja pohjoisrannoilla on rehevää tervaleppää, hieskoivua, mäntyä ja kuusennäreitä kasvavaa korpea. Lammen itärannalla on komea jyrkänne, jonka päältä aukeaa hieno näköala lammelle. Lammessa kasvaa mm. ulpukkaa. Mustalampi on rakentamaton suolampi, joka täyttää myös metsälain tarkoittaman lammen määritelmän. Sillä on paitsi biologista, myös maisemallista arvoa.

Mustalammen rantasuon putkilokasveja:

Hieskoivu	<i>Betula pubescens</i>	Järvikorte	<i>Equisetum fluviatile</i>
Isokarpalo	<i>Vaccinium oxycoccos</i>	Kapealehtipaju	<i>Salix rosmarinifolia</i>
Jouhisara	<i>Carex lasiocarpa</i>	Kataja	<i>Juniperus communis</i>
Jouhivihvilä	<i>Juncus filiformis</i>	Kiiltopaju	<i>Salix phylicifolia</i>
Juolukka	<i>Vaccinium uliginosum</i>	Kurjenjalka	<i>Potentilla palustris</i>

Kuusi	<i>Picea abies</i>	Rätvänä	<i>Potentilla erecta</i>
Luhtavilla	<i>Eriophorum angustifolium</i>	Suokukka	<i>Andromeda polifolia</i>
Metsäkorte	<i>Equisetum sylvaticum</i>	Suo-orvokki	<i>Viola palustris</i>
Mustikka	<i>Vaccinium myrtillus</i>	Suopursu	<i>Ledum palustre</i>
Mutasara	<i>Carex limosa</i>	Suoputki	<i>Peucedanum palustre</i>
Mänty	<i>Pinus sylvestris</i>	Terttualpi	<i>Lysimachia thyrsiflora</i>
Paatsama	<i>Rhamnus frangula</i>	Tervaleppä	<i>Alnus glutinosa</i>
Pullosara	<i>Carex rostrata</i>	Tupasvilla	<i>Eriophorum vaginatum</i>
Puolukka	<i>Vaccinium vitis-idaea</i>	Ulpukka	<i>Nuphar lutea</i>
Pyöreälehtikihokki	<i>Drosera rotundifolia</i>	Valkopiirtoheinä	<i>Rhynchospora alba</i>
Raate	<i>Menyanthes trifoliata</i>	Variksenmarja	<i>Empetrum nigrum</i>
Ranta-alpi	<i>Lysimachia vulgaris</i>	Viitakastikka	<i>Calamagrostis canescens</i>
Riidenlieko	<i>Lycopodium annotinum</i>	Virpapaju	<i>Salix aurita</i>
Riippasara	<i>Carex magellanica</i>		

Maankäyttösuositus: Mustalampi rantasoineen on varsin luonnontilaisena säilynyt ja edustava metsälain tarkoittama erityisen tärkeä elinympäristö, jota ei saa muuttaa niin, että alueen ominaispiirteiden säilyminen vaarantuu. Siten suota ei tule ojittaa. Mustalammen rannat on syytä säilyttää rakentamattomina.

Kuva 8. Mustalampi.

6.8 Hauklammen rehevä korpi

Hauklammen ruovikkoisen pohjoiskärjen takana on ojittamaton ruohokorpi. Kohtalaisen luonnontilainen puusto koostuu koivusta, männystä ja kuusennäreistä. Korvessa kasvaa myös tervaleppää. Korven läpi virtaa Hauklammen laskupuro. Kasvilajistoon kuuluvat mm. isokarpalo, järvikorte, korpikaisla, kurjenjalka, luhtasara, pullosara, raate, ranta-alpi, rantakukka, rantamatara, rätvänä, suo-orvokki, suoputki, terttualpi, tähtisara ja vehka.

Hauklammen rehevän korven putkilokasveja:

Harmaasara	<i>Carex canescens</i>	Paatsama	<i>Rhamnus frangula</i>
Hieskoivu	<i>Betula pubescens</i>	Pullosara	<i>Carex rostrata</i>
Isokarpalo	<i>Vaccinium oxycoccos</i>	Puolukka	<i>Vaccinium vitis-idaea</i>
Jokapaikansara	<i>Carex nigra</i>	Raate	<i>Menyanthes trifoliata</i>
Jouhivihvilä	<i>Juncus filiformis</i>	Ranta-alpi	<i>Lysimachia vulgaris</i>
Juolukka	<i>Vaccinium uliginosum</i>	Rantakukka	<i>Lythrum salicaria</i>
Järvikorte	<i>Equisetum fluviatile</i>	Rantamatarä	<i>Galium palustre</i>
Kataja	<i>Juniperus communis</i>	Riidenlieko	<i>Lycopodium annotinum</i>
Korpikaisla	<i>Scirpus sylvaticus</i>	Rätvänä	<i>Potentilla erecta</i>
Kurjenjalka	<i>Potentilla palustris</i>	Suo-orvokki	<i>Viola palustris</i>
Kuusi	<i>Picea abies</i>	Suoputki	<i>Peucedanum palustre</i>
Lakka	<i>Rubus chamaemorus</i>	Terttualpi	<i>Lysimachia thyrsiflora</i>
Luhtasara	<i>Carex vesicaria</i>	Tervaleppä	<i>Alnus glutinosa</i>
Metsäalvejuuri	<i>Dryopteris carthusiana</i>	Tupasvilla	<i>Eriophorum vaginatum</i>
Metsäkorte	<i>Equisetum sylvaticum</i>	Tähtisara	<i>Carex echinata</i>
Mustikka	<i>Vaccinium myrtillus</i>	Vehka	<i>Calla palustris</i>
Mänty	<i>Pinus sylvestris</i>	Virpajä	<i>Salix aurita</i>
Oravanmarja	<i>Maianthemum bifolium</i>		

Helsingin ja Turun välillä rakennettava moottoritie tulee kulkemaan varsin läheltä korpea, millä tulee olemaan vaikutusta korven luonnontilaan.

Kuva 9. Hauklammen rehevä korpi.

6.9 Näpönsuon puronvarsilehto

Raatissa Näpönsuon pellon länsipuolella on melko jyrkkärinteisessä laaksossa virtaava puro, jonka varrella on rehevää lehtoa. Lehdon valtapuu on kuusi, mutta siellä kasvaa myös järeitä haapoja ja ainakin yksi kookas raita sekä vaahteran taimia, jotka ovat todennäköisesti levinneet alueelle puutarhoista. Puron varressa kasvaa runsaasti mm. hiirenporrasta ja käenkaalia.

Kohteen länsipäässä lähellä taloa lojuu purokivikossa kaivonrengas. Sen lähellä kasvaa kotkansiipeä. Metsälakikohteen rajauksen itäpäässä metsä muuttuu luonnontilaisemmaksi, hoitamattomaksi sekametsäksi, jossa on hieman järeämpiäkin maapuita.

Näpönsuon puronvarsilehto muodostaa osan liito-oravareviiristä ”Näpönsuo läntinen”.

Näpönsuon puronvarsilehdon putkilokasveja:

Ahomansikka	<i>Fragaria vesca</i>	Metsätähti	<i>Trientalis europaea</i>
Haapa	<i>Populus tremula</i>	Mustikka	<i>Vaccinium myrtillus</i>
Hiirenporras	<i>Athyrium filix-femina</i>	Niittyleinikki	<i>Ranunculus acris</i>
Huopaohdake	<i>Cirsium helenioides</i>	Nokkonen	<i>Urtica dioica</i>
Jänönsalaatti	<i>Lactuca muralis</i>	Ojakellukka	<i>Geum rivale</i>
Karhunputki	<i>Angelica sylvestris</i>	Oravanmarja	<i>Maianthemum bifolium</i>
Keltano –laji	<i>Hieracium</i> sp.	Pihlaja	<i>Sorbus aucuparia</i>
Kevätpiippo	<i>Luzula pilosa</i>	Raita	<i>Salix caprea</i>
Kivikkoalvejuuri	<i>Dryopteris filix-mas</i>	Rönsyleinikki	<i>Ranunculus repens</i>
Korpi-imarre	<i>Phegopteris connectilis</i>	Sinivuokko	<i>Hepatica nobilis</i>
Kotkansiipi	<i>Matteuccia struthiopteris</i>	Sormisara	<i>Carex digitata</i>
Kultapiisku	<i>Solidago virgaurea</i>	Sudenmarja	<i>Paris quadrifolia</i>
Kuusi	<i>Picea abies</i>	Taikinamarja	<i>Ribes alpinum</i>
Käenkaali	<i>Oxalis acetosella</i>	Tuomi	<i>Prunus padus</i>
Mesiangervo	<i>Filipendula ulmaria</i>	Vaahtera	<i>Acer platanoides</i>
Metsäalvejuuri	<i>Dryopteris carthusiana</i>	Vadelma	<i>Rubus idaeus</i>
Metsäimarre	<i>Gymnocarpium dryopteris</i>	Valkovuokko	<i>Anemone nemorosa</i>
Metsäkurjenpolvi	<i>Geranium sylvaticum</i>	Voikukka	<i>Taraxacum</i> sp.
Metsäorvokki	<i>Viola riviniana</i>		

Kuva 10. Näpönsuon puronvarsilehto.

Maankäyttösuositus: Kohteella on liito-oravan reviiri, joten siellä tulisi pidättäytyä kaikista luontoa muuttavista toimenpiteistä.

6.10 Vivolan lehto

Valkepyyn koillisrannalla Vivolankallioista luoteeseen sijaitsee kahden kallion välissä jonkin verran kivikkoinen, järvenrantaan viettävä rinnelehto. Järven rannassa on kesämökki. Lehdon puusto muodostuu enimmäkseen haavoista, joiden alla kasvaa mm. pihlajaa, tuomea ja vaahteran taimia. Lehdossa on myös järeitä raitoja, raitapötkkelö ja maahan rojahtanut raidan runko. Lehdossa kasvavat runsaina esim. haisukurjenpolvi, kivikkoalvejuuri, keltamo ja käenkaali. Muuhun lajistoon kuuluvat mm. ahomansikka, jänönsalaatti, kyläkellukka, lehtoarho, lehtonurmikka, metsäorvokki, peltopillike, punaherukka, sormisara, sudenmarja, taikinamarja, valkovuokko ja puutarhasta levinnyt varjolilja. Lehto vaihtuu pohjoisessa lehtomaiseksi nuoreksi koivikoksi-haavikoksi.

Vivolan lehdon putkilokasveja:

Ahomansikka	<i>Fragaria vesca</i>	Metsäorvokki	<i>Viola riviniana</i>
Aitovirna	<i>Vicia sepium</i>	Nokkonen	<i>Urtica dioica</i>
Haapa	<i>Populus tremula</i>	Nurmilauha	<i>Deschampsia cespitosa</i>
Haisukurjenpolvi	<i>Geranium robertianum</i>	Peltopillike	<i>Galeopsis bifida</i>
Jänönsalaatti	<i>Mycelis muralis</i>	Pihlaja	<i>Sorbus aucuparia</i>
Kallioimarre	<i>Polypodium vulgare</i>	Punaherukka	<i>Ribes rubrum</i>
Karhunputki	<i>Angelica sylvestris</i>	Raita	<i>Salix caprea</i>
Keltamo	<i>Chelidonium majus</i>	Sormisara	<i>Carex digitata</i>
Kivikkoalvejuuri	<i>Dryopteris filix-mas</i>	Sudenmarja	<i>Paris quadrifolia</i>
Koiranputki	<i>Anthriscus sylvestris</i>	Taikinamarja	<i>Ribes alpinum</i>
Kuusi	<i>Picea abies</i>	Terttuselja	<i>Sambucus racemosa</i>
Kyläkellukka	<i>Geum urbanum</i>	Tuomi	<i>Prunus padus</i>
Käenkaali	<i>Oxalis acetosella</i>	Vaahtera	<i>Acer platanoides</i>
Lehtoarho	<i>Moehringia trinervia</i>	Vadelma	<i>Rubus idaeus</i>
Lehtonurmikka	<i>Poa nemoralis</i>	Valkovuokko	<i>Anemone nemorosa</i>
Metsäalvejuuri	<i>Dryopteris carthusiana</i>	Varjolilja	<i>Lilium martagon</i>

Maankäyttösuositus: Vivolan lehto on edustava ja luonnontilaisen kaltainen metsälain tarkoittama erityisen tärkeä elinympäristö, jota ei saa muuttaa niin, että alueen ominaispiirteiden säilyminen vaarantuu. Lehto ja sen lähiympäristö tulisi jättää rakentamatta, ja metsänhoidossa on huomioitava luontotyyppin ominaispiirteiden säilyminen metsälain mukaisesti.

6.11 Niittuhaanmetsän lehto

Niittuhaanmetsän itälaidalla Hämjokea ympäröivän pellon reunan rinteessä on säästynyt hakkuilta kaistale puustoltaan varttunutta, rehevää kuusivaltaista ja kohtalaisen edustavaa lehtoa. Sekapuuna kasvaa järeitä haapoja, joiden tyveltä löytyi liito-oravanpapanoita. Metsässä on myös nuorta pihlajaa ja haapaa sekä harmaalepänaimia. Maassa makaa järeä kuusituulenkaato, ja metsässä on kelo. Kenttäkerroksessa kasvavat runsaina mm. kielo, metsäkastikka ja sinivuokko, joiden ohella tavataan esim. ahomataraa, huopaohdaketta, karhunputkea, kevätlinnunhernettä, kivikkoalvejuurta, koiranvehnää, käenkaalia, lehtonurmikkaa, lillukkaa, metsäkurjenpolvea, metsäorvokkia, nuokkuhelmikkää, sormisaraa, sudenmarjaa, valkovuokkoa ja vuohenputkea. Lehtorajauksen pohjoispuolella metsä muuttuu hieman karummaksi lehtomaiseksi kankaaksi.

Niittuhaanmetsän lehdon putkilokasveja:

Ahomansikka	<i>Fragaria vesca</i>	Metsäkastikka	<i>Calamagrostis arundinacea</i>
Ahomatara	<i>Galium boreale</i>	Metsäkorte	<i>Equisetum sylvaticum</i>
Aitovirna	<i>Vicia sepium</i>	Metsäkurjenpolvi	<i>Geranium sylvaticum</i>
Haapa	<i>Populus tremula</i>	Metsämaatikka	<i>Melampyrum sylvaticum</i>
Harmaaleppä	<i>Alnus incana</i>	Metsäorvokki	<i>Viola riviniana</i>
Hieskoivu	<i>Betula pubescens</i>	Metsätähti	<i>Trientalis europaea</i>
Huopaohdake	<i>Cirsium helenioides</i>	Mustikka	<i>Vaccinium myrtillus</i>
Karhunputki	<i>Angelica sylvestris</i>	Mänty	<i>Pinus sylvestris</i>
Kevätlinnunherne	<i>Lathyrus vernus</i>	Nokkonen	<i>Urtica dioica</i>
Kielo	<i>Convallaria majalis</i>	Nuokkuhelmikkä	<i>Melica nutans</i>
Kivikkoalvejuuri	<i>Dryopteris filix-mas</i>	Oravanmarja	<i>Maianthemum bifolium</i>
Koiranputki	<i>Anthriscus sylvestris</i>	Pihlaja	<i>Sorbus aucuparia</i>
Koiranvehnä	<i>Elymus caninus</i>	Sinivuokko	<i>Hepatica nobilis</i>
Kuusi	<i>Picea abies</i>	Sormisara	<i>Carex digitata</i>
Käenkaali	<i>Oxalis acetosella</i>	Sudenmarja	<i>Paris quadrifolia</i>
Lehtonurmikka	<i>Poa nemoralis</i>	Särmäkuisma	<i>Hypericum maculatum</i>
Lillukka	<i>Rubus saxatilis</i>	Valkovuokko	<i>Anemone nemorosa</i>
Metsäalvejuuri	<i>Dryopteris carthusiana</i>	Vuohenputki	<i>Aegopodium podagraria</i>

Maankäyttösuositus: Kohteella on liito-oravan reviiri, joten siellä tulisi pidättäytyä kaikista luontoa muuttavista toimenpiteistä.

6.12 Haukkamäen kallio ja jyrkänne

Valkerpyyn järven itäpuolella kaava-alueen reunalla kohoaa Haukkamäki. Sen länsirinne on jyrkännettä ja suurelta osin puutonta jyrkkää kalliorinnettä.

Kalliorinteellä kasvaa mm. kuhmujäkälää ja runsaasti kalliotierasammalta. Rinteen kallionhalkeamasta löytyi liuskaraunioista. Rinteen päällä on karua poronjäkäläistä kalliomännikköä, ja sieltä avautuu hyvä näköala länteen. Haukkamäen kalliolla kasvaa mm. hirvenjäkälää, pallero- ja valkoporonjäkälää, ahosuolaheinää ja kalliokohokkia.

Jyrkästä kalliorinteestä heti pohjoiseen sijaitsee varttuneen, varjoisan kuusivaltaisen sekametsän suojaama jyrkänne. Jyrkänteen alla kasvaa muutama melko järeäkin haapa, joten alue soveltunee liito-oravan elinpiiriksi, vaikka merkkejä lajista ei maastossa löydettykään. Kallioseinämällä on valuvetisyyttä ja ylikaltevia pintoja, ja sillä kasvaa runsas sammalpeite. Jyrkännteeltä ei kuitenkaan maastotöissä löydetty harvinaisia sammallajeja, vaan lajisto näytti koostuvan tavanomaisista karujen seinämien sammalista (mm. kivilaakasammalta, kalliopalmikkosammalta ja kallio-omenasammalta).

Haukkamäen kallion ja jyrkänteen putkilokasveja:

Ahosuolaheinä	<i>Rumex acetosella</i>	Liuskaraunioinen	<i>Asplenium septentrionale</i>
Haapa	<i>Populus tremula</i>	Maitohorsma	<i>Epilobium angustifolium</i>
Kallioimarre	<i>Polypodium vulgare</i>	Metsäimarre	<i>Gymnocarpium dryopteris</i>
Kalliokohokki	<i>Silene rupestris</i>	Metsälauha	<i>Deschampsia flexuosa</i>
Kanerva	<i>Calluna vulgaris</i>	Metsäorvokki	<i>Viola riviniana</i>
Kataja	<i>Juniperus communis</i>	Mustikka	<i>Vaccinium myrtillus</i>
Kevätpiippo	<i>Luzula pilosa</i>	Mänty	<i>Pinus sylvestris</i>
Korpi-imarre	<i>Phegopteris connectilis</i>	Oravanmarja	<i>Maianthemum bifolium</i>
Kuusi	<i>Picea abies</i>	Pihlaja	<i>Sorbus aucuparia</i>
Käenkaali	<i>Oxalis acetosella</i>	Puolukka	<i>Vaccinium vitis-idaea</i>

Rauduskoivu

Betula pendula

Vadelma

Rubus idaeus

Maankäyttösuositus: Haukkamäen kallio ja jyrkänne ovat tavanomaisia, mutta suhteellisen luonnontilaisia metsälain tarkoittamia erityisen tärkeitä elinympäristöjä, joita ei saa muuttaa niin, että niiden ominaispiirteiden säilyminen vaarantuu. Jyrkkä kalliorinne ja rinteiden yläpuolen männikkö olisi hyvä jättää kokonaan luonnontilaan. Myös kalliorinteiden ja jyrkänteiden alle on hakkuissa syytä jättää asianmukainen käsittelemätön suojapuustovyöhyke.

Kuva 11. Haukkämäki.

6.13 Myllymäen kallio

Maskilan Myllymäen kolmesta kalliosta keskimmaisella ja laajimmalla kasvaa kohtalaisen luonnontilaista kalliomännikköä. Männikössä on keloja ja kilpikaarnaisia puita. Karuilla jäkäläisillä kallioilla kasvaa mm. tinajäkälää, harmaa- ja valkoporonjäkälää sekä torvijäkälää. Putkilokasvillisuus koostuu tavanomaisista karujen kalliometsien kasveista (mm. kanervaa, metsälauhaa ja puolukkaa). Lounaisreunan jyrkän kalliorinteiden-jyrkänteiden alla on tiheää nuorta kuusikkoa.

Myllymäen kallon putkilokasveja:

Jokapaikansara
Kanerva
Kataja
Kuusi
Metsälauha

Carex nigra
Calluna vulgaris
Juniperus communis
Picea abies
Deschampsia flexuosa

Mustikka
Puolukka
Rauduskoivu
Virpapaju

Vaccinium myrtillus
Vaccinium vitis-idaea
Betula pendula
Salix aurita

Maankäyttösuositus: Myllymäen kallio on metsälain tarkoittama edustava erityisen tärkeä elinympäristö, jota ei saa muuttaa niin, että alueen ominaispiirteiden säilyminen vaarantuu.

Siten kallion puusto on syytä edelleen jättää luonnontilaan, ja kallio on hyvä säilyttää rakentamattomana. Kallio sijaitsee lisäksi aivan Myllymäen Natura-alueen välittömässä läheisyydessä.

6.14 Laiskan itäpuolen neva

Laiskan itäpuolella on käytännössä puuton pieni neva. Nevalla kasvaa vain muutamia lyhyitä koivuja. Tyypiltään lähinnä ruohoisella saranevalla ovat runsaita isokarpalo, pullosara ja raate. Muuhun kasvilajistoon kuuluvat mm. järvikorte, kurjenjalka, luhtarölli, luhtavilla, mutasara, pyöreälehtikihokki, rantamatara, riippasara, suo-orvokki, suoputki, tervaleppä ja vehka. Nevalla on kaivetuilta vaikuttavia niukkakasvisia painanteita. Suon länsireunalla on puustoista isovarpuista rämettä.

Laiskan itäpuolen nevan putkilokasveja:

Hieskoivu	<i>Betula pubescens</i>	Puolukka	<i>Vaccinium vitis-idaea</i>
Isokarpalo	<i>Vaccinium oxycoccos</i>	Pyöreälehtikihokki	<i>Drosera rotundifolia</i>
Juolukka	<i>Vaccinium uliginosum</i>	Raate	<i>Menyanthes trifoliata</i>
Järvikorte	<i>Equisetum fluviatile</i>	Rantamatara	<i>Galium palustre</i>
Kurjenjalka	<i>Potentilla palustris</i>	Riippasara	<i>Carex magellanica</i>
Kuusi	<i>Picea abies</i>	Suo-orvokki	<i>Viola palustris</i>
Luhtarölli	<i>Agrostis canina</i>	Suopursu	<i>Ledum palustre</i>
Luhtavilla	<i>Eriophorum angustifolium</i>	Suoputki	<i>Peucedanum palustre</i>
Mustikka	<i>Vaccinium myrtillus</i>	Tervaleppä	<i>Alnus glutinosa</i>
Mutasara	<i>Carex limosa</i>	Vehka	<i>Calla palustris</i>
Mänty	<i>Pinus sylvestris</i>	Virpajuku	<i>Salix aurita</i>
Pullosara	<i>Carex rostrata</i>		

Kuva 12. Laiskan itäpuolen neva.

Maankäyttösuositus: Laiskan itäpuolen neva on edustava ja luonnontilaisen kaltainen metsälain tarkoittama erityisen tärkeä elinympäristö, jota ei saa muuttaa niin, että alueen ominaispiirteiden säilyminen vaarantuu. Siten suota ei tule ojittaa. Kohteen välitön lähiympäristö olisi hyvä jättää rakentamatta.

6.15 Vehka-alhon suo

Kaava-alueen pohjoisosassa metsien ympäröimästä Vehka-Alhon pellosta kaakkoon sijaitsee varttuneen metsän ympäröimä puuton saraneva. Neva on osittain hyllyvää, ja sillä on kaksi umpeenkasvanutta allikkoa. Nevalla kasvavat runsaina mm. isokarpalo, pullosara ja jokapaikansara. Niiden ohella tavataan esim. jouhivihvilää, kurjenjalkaa, luhtavillaa, raatetta ja riippasaraa. Suon kaakkoiskärjestä alkaa aikoinaan kaivettu oja, joka on täynnä vehkaa. Suon pohjoiskärki on taimikkoa kasvavaa karua korpea. Pohjoispuolella on tiheää, harventamatonta kuusivaltaista metsää ja tiheää karua kuusikorpea.

Vehka-Alhon suon putkilokasveja:

Hieskoivu	<i>Betula pubescens</i>	Luhtavilla	<i>Eriophorum angustifolium</i>
Isokarpalo	<i>Vaccinium oxycoccos</i>	Pullosara	<i>Carex rostrata</i>
Jokapaikansara	<i>Carex nigra</i>	Raate	<i>Menyanthes trifoliata</i>
Jouhivihvilä	<i>Juncus filiformis</i>	Riippasara	<i>Carex magellanica</i>
Juolukka	<i>Vaccinium uliginosum</i>	Tupasvilla	<i>Eriophorum vaginatum</i>
Kurjenjalka	<i>Potentilla palustris</i>	Vehka	<i>Calla palustris</i>
Kuusi	<i>Picea abies</i>		

Maankäyttösuositus: Vehka-Alhon suo on luonnontilaisen kaltainen ja edustava metsälain tarkoittama erityisen tärkeä elinympäristö, jota ei saa muuttaa niin, että alueen ominaispiirteiden säilyminen vaarantuu. Siten suota ei tule ojittaa. Kohteen välitön lähiympäristö olisi hyvä jättää rakentamatta.

Kuva 13. Vehka-Alhon suo.

6.16 Tommanlahden rantaluhta

Haarjärven Tommanlahden pohjukassa on melko edustava ja luonnontilainen saraikkoinen rantaluhta, jolla kasvavat runsaina mm. rantakukka ja kurjenjalka. Avoluhta vaihettuu maanpuolella pajukon kautta luhtaiseksi koivikoksi ja lepikoksi, jotka ovat metsälakikohderajauksen eteläpuolella. Rantaluhdalla ja luhtaisella lehtimetsällä on merkitystä lintujen pesimäalueena.

Tommanlahden rantaluhdan putkilokasveja:

Keltakurjenmiekka	<i>Iris pseudacorus</i>	Punakoiso	<i>Solanum dulcamara</i>
Kiiltopaju	<i>Salix phylicifolia</i>	Ranta-alpi	<i>Lysimachia vulgaris</i>
Kurjenjalka	<i>Potentilla palustris</i>	Rantakukka	<i>Lythrum salicaria</i>
Leveäosmankäämi	<i>Typha latifolia</i>	Rantamatara	<i>Galium palustre</i>
Luhtakastikka	<i>Calamagrostis stricta</i>	Suoputki	<i>Peucedanum palustre</i>
Luhtasara	<i>Carex vesicaria</i>	Terttualpi	<i>Lysimachia thyrsoflora</i>
Pullosara	<i>Carex rostrata</i>	Tervaleppä	<i>Alnus glutinosa</i>

Maankäyttösuositus: Tommanlahden rantaluhta on metsälain tarkoittama erityisen tärkeä elinympäristö, jota ei saa muuttaa niin, että alueen ominaispiirteiden säilyminen vaarantuu. Siten esim. rantaluhdan ruoppaaminen ei ole suotavaa. Rantaluhdan viereinen ranta-alue olisi hyvä jättää rakentamatta.

6.17 Vilkkeenkosken itäpuolen rantaluhta

Nummi-Pusulan ja Sammatin rajalla virtaavan Hämjokeen laskevan puron varressa on Vilkkeenkosken itäpuolella puronvarteen syntyntä rantaluhtaa. Viereisen pellon ja luhdan rajamailla on pieni sähkölinja. Kasvillisuus on mättäistä avoluhtaa ja matalaa pajukkoa. Runsaita ovat mm. mesiangervo, rantakukka ja vehka. Luhdalla lähti loppukesällä kaksi muutolla levähtänyttä taivaanvuolta, ja luhta sopii myös lajin pesimäympäristöksi. Kohderajauksen itäpuolella puron varressa kasvaa tiheää pajukkoa, jota on myös Sammattiin johtavan maantien itäpuolella.

Vilkkeenkosken itäpuolen rantaluhdan putkilokasveja:

Harmaasara	<i>Carex canescens</i>	Ranta-alpi	<i>Lysimachia vulgaris</i>
Järvikorte	<i>Equisetum fluviatile</i>	Rantakukka	<i>Lythrum salicaria</i>
Keltakurjenmiekka	<i>Iris pseudacorus</i>	Rantamatara	<i>Galium palustre</i>
Kiiltopaju	<i>Salix phylicifolia</i>	Ruokohelpi	<i>Phalaris arundinacea</i>
Korpikaisla	<i>Scirpus sylvaticus</i>	Suohorsma	<i>Epilobium palustre</i>
Korpikastikka	<i>Calamagrostis purpurea</i>	Suo-orvokki	<i>Viola palustris</i>
Kurjenjalka	<i>Potentilla palustris</i>	Suoputki	<i>Peucedanum palustre</i>
Mesiangervo	<i>Filipendula ulmaria</i>	Tuhkapaju	<i>Salix cinerea</i>
Mätässara	<i>Carex cespitosa</i>	Vehka	<i>Calla palustris</i>
Pikkulimaska	<i>Lemna minor</i>	Viiltosara	<i>Carex acuta</i>
Pullosara	<i>Carex rostrata</i>		

Maankäyttösuositus: Vilkkeenkosken itäpuolen rantaluhta on melko edustava ja luonnontilaisen kaltainen metsälain tarkoittama erityisen tärkeä elinympäristö, jota ei saa muuttaa niin, että alueen ominaispiirteiden säilyminen vaarantuu. Rantaluhdan viereinen ranta-alue olisi hyvä jättää rakentamatta.

Kuva 14. Vilkkeenkosken itäpuolen rantaluhta.

6.18 Sorvaston rantaluhdat

Sorvaston on rehevä, peltojen monelta suunnalta ympäröimä pieni järvi. Sen pohjois-, itä- ja länsipäihin on kehittynyt rantaluhdia.

Pohjoiskärjen rantaluhta on edustava ja käytännössä luonnontilainen, vaikka siihen laskeekin ilmeisesti perattu entinen puro. Puro on ojamainen ja kesällä vähä- ja melko seisovavetinen. Varsinainen luhta on saraikkoista avoluhtaa. Maanpuolella luhdan reunalla kasvaa pajukkoa ja avoveden ääressä ruovikkoa. Kenttäkerroksessa ovat runsaita mm. rantakukka, viiltosara, leveäosmankäämi ja pullosara.

Itäkärjen rantaluhta on suhteellisen edustava, mutta melko voimakkaasti ruovikoitunut. Maanpuoleisessa reunassa kasvaa koivua ja pajuja. Kenttäkerroksessa esiintyy runsaasti mm. järvikortetta, kurjenjalkaa ja pullosaraa.

Länsirannan rantaluhta on niin ikään melko ruovikoitunut. Luhdan eteläosassa on pajukkoa. Luhta rajoittuu viljeltyyn peltoon, jonka ulokkeista osa on jätetty kylvämättä. Kenttäkerroksessa kasvaa runsaasti mm. kurjenjalkaa, pullosaraa ja rantakukkaa.

Sorvaston rantaluhdien putkilokasveja:

Hieskoivu	<i>Betula pubescens</i>	Mesiangervo	<i>Filipendula ulmaria</i>
Jokapaikansara	<i>Carex nigra</i>	Pullosara	<i>Carex rostrata</i>
Järvikorte	<i>Equisetum fluviatile</i>	Ranta-alpi	<i>Lysimachia vulgaris</i>
Järviruoko	<i>Phragmites communis</i>	Rantakukka	<i>Lythrum salicaria</i>
Kiiltopaju	<i>Salix phylicifolia</i>	Rantamatara	<i>Galium palustre</i>
Korpikaisla	<i>Scirpus sylvaticus</i>	Rantayrtti	<i>Lycopus europaeus</i>
Kurjenjalka	<i>Potentilla palustris</i>	Suohorsma	<i>Epilobium palustre</i>
Leveäosmankäämi	<i>Typha latifolia</i>	Suo-orvokki	<i>Viola palustris</i>
Luhtavilla	<i>Eriophorum angustifolium</i>	Suoputki	<i>Peucedanum palustre</i>

Terttialpi
Vehka

Lysimachia thyrsiflora
Calla palustris

Viiltosara

Carex acuta

Maankäyttösuositus: Sorvaston rantaluhdat ovat melko edustavia ja kohtalaisen luonnontilaisia metsälain tarkoittamia erityisen tärkeitä elinympäristöjä, joita ei saa muuttaa niin, että niiden ominaispiirteiden säilyminen vaarantuu. Siten esim. rantaluhtien ruoppaaminen ei ole suotavaa. Rantaluhtien lähiympäristö olisi hyvä jättää rakentamatta.

7. VESILAIN MUKAISET KOHTEET

Mustalampi, Pässinajonmäen lähde ja noro, Riihessillan itäpuolen puro, Kortniitun noro ja Hauklammen laskupuro ovat myös vesilain mukaisia suojeltavia pienvesiä.

8. MUUT LUONNONARVOILTAAN MERKITTÄVÄT KOHTEET

8.1 Hakamaa Saarikon länsipuolella

Kranssinojan länsipuolella on pellonreunassa edustava hakamaa, jonka puusto on komeaa koivikkoa. Lounaiskulmassa on myös järeitä haapoja. Hakamaa oli ainakin alkukesällä 2003 aidattu samaksi laitumeksi viereisen nurminiityn kanssa. Haan kenttäkerroksessa ovat runsaita mm. sinivuokko, valkovuokko, metsäkurjenpolvi, oravanmarja, lehtonurmikka ja ahomatara. Kohteella on myös laajoja kielomattoja. Hakamaan vieressä on raivaamatonta entistä hakaa, jossa kasvaa nuoria kuusia hyvin tiheässä.

Hakamaa Saarikon länsipuolella, putkilokasveja:

Aholeinikki	<i>Ranunculus polyanthemus</i>	Metsälauha	<i>Deschampsia flexuosa</i>
Ahomansikka	<i>Fragaria vesca</i>	Mustakonnanmarja	<i>Actaea spicata</i>
Ahomatara	<i>Galium boreale</i>	Mustikka	<i>Vaccinium myrtillus</i>
Aho-orvokki	<i>Viola canina</i>	Mäkitervakko	<i>Lychnis viscaria</i>
Aitovirna	<i>Vicia sepium</i>	Niittyleinikki	<i>Ranunculus acris</i>
Haurasloikko	<i>Cystopteris fragilis</i>	Niittynätkelmä	<i>Lathyrus pratensis</i>
Heinätähtimö	<i>Stellaria graminea</i>	Oravanmarja	<i>Maianthemum bifolium</i>
Hiirenvirna	<i>Vicia cracca</i>	Paimenmatara	<i>Galium album</i>
Isomaksaruoho	<i>Sedum telephium</i>	Pihlaja	<i>Sorbus aucuparia</i>
Kataja	<i>Juniperus communis</i>	Pukinjuuri	<i>Pimpinella saxifraga</i>
Kielo	<i>Convallaria majalis</i>	Puolukka	<i>Vaccinium vitis-idaea</i>
Kivikkoalvejuuri	<i>Dryopteris filix-mas</i>	Rauduskoivu	<i>Betula pendula</i>
Koiranputki	<i>Anthriscus sylvestris</i>	Rönsyleinikki	<i>Ranunculus repens</i>
Kultapiisku	<i>Solidago virgaurea</i>	Siankärsämö	<i>Achillea millefolium</i>
Kurjenkello	<i>Campanula persicifolia</i>	Sinivuokko	<i>Hepatica nobilis</i>
Kuusi	<i>Picea abies</i>	Sormisara	<i>Carex digitata</i>
Lehtokuusama	<i>Lonicera xylosteum</i>	Taikinamarja	<i>Ribes alpinum</i>
Lehtonurmikka	<i>Poa nemoralis</i>	Vadelma	<i>Rubus idaeus</i>
Lillukka	<i>Rubus saxatilis</i>	Valkovuokko	<i>Anemone nemorosa</i>
Metsäalvejuuri	<i>Dryopteris carthusiana</i>	Vuohenputki	<i>Aegopodium podagraria</i>
Metsäkurjenpolvi	<i>Geranium sylvaticum</i>		

8.2 Paikkarin torpan niitty

Elias lönnrotin syntymäkodista, Paikkarin torpasta, tuli valtion museo vuonna 1928, josta lähtien se on ollut Museoviraston hoidossa. Aluetta laidunnettiin vielä 1940-50 –luvuilla, mutta sittemmin laidunnus loppui, eikä loppumisajankohdasta ole tietoa. Paikkarin torpan perinnemaiseman hoidosta on tehty mallisuunnitelma (Lehtomaa ja muut 1996). Torpan länsipuolella on parhaiten säilynyt niitty- ja haka-alue, jossa on puustorakenteeltaan ja osin kasvillisuudeltaankin edustavaa harvapuista koivuhakaa, tuoretta heinäniittyä ja kallioketoa. Vielä osin pienruohoisen tuoreen heinäniityn valtalajeja ovat nurmipuntarpää, mäkikaura ja poimulehdet. Heinittynyt kallioketo on tavanomainen. Huomionarvoisia kasveja ovat mäkikaura, nurmitatar, jäkki, harmaapoimulehti, mäkilemmikki, hietalemmikki, kevättädyke ja mäkivirvilä. Paikkarin torpan eteläpuolella sijaitsevasta näyttämöstä alarinteeseen kulkevan polun varressa noin parinkymmenen metrin päässä näyttämöstä kasvaa niukkana valtakunnallisesti silmälläpidettävää ketoneilikkaa.

Paikkarin torpan niitty on luokiteltu maakunnallisesti arvokkaaksi perinnemaisemakohteeksi (Pykälä & Bonn 2000).

Paikkarin torpan niityn ja pihapiirin mielenkiintoisia niitty- ja ketokasveja:

Harmaapoimulehti	<i>Alchemilla glaucescens</i>	Kissankello	<i>Campanula rotundifolia</i>
Hietalemmikki	<i>Myosotis stricta</i>	Mäkikaura	<i>Avenula pubescens</i>
Hopeahanhikki	<i>Potentilla argentea</i>	Mäkilemmikki	<i>Myosotis ramosissima</i>
Häränsilmä	<i>Hypochoeris maculata</i>	Mäkitervakko	<i>Lychnis viscaria</i>
Isomaksaruoho	<i>Sedum telephium</i>	Mäkivirvilä	<i>Vicia tetrasperma</i>
Jäkki	<i>Nardus stricta</i>	Nurmitatar	<i>Bistorta vivipara</i>
Keltamaksaruoho	<i>Sedum acre</i>	Pukinjuuri	<i>Pimpinella saxifraga</i>
Ketoneilikka	<i>Dianthus deltoides</i>	Viherjäsenruoho	<i>Scleranthus annuus</i>
Kevättädyke	<i>Veronica verna</i>		

Maankäyttösuositus: Paikkarin torpan perinnemaisemia on syytä hoitaa mallisuunnitelman (Lehtomaa ja muut 1996) ja Uudenmaan perinnemaisemat –julkaisun ohjeiden mukaan.

8.3 Haarapajun kaakkoispuolen puronotko

Haarapajun kaakkoispuolella on varttuneen, rehevän kuusikon keskellä virtaava kivinen lyhyt puronpätkä. Puronvarressa kasvaa runsaasti mm. hiirenporrasta, käenkaalia, lehtokortetta ja kevätlinnunsilmää. Niiden ohella tavataan mm. sinivuokkoa ja taikinamarjaa. Pohjakerroksessa kasvaa esim. lehväsammalia ja ruusukesammalta. Purolla on melko runsaasti kapeaa maapuuta. Kohderajauksen etelärajalla on puro-uomaan kaivettu kuoppa ja kasattu jonkinlainen patovalli, joten vesi ei pääse purossa virtaamaan luonnonmukaisesti. Rajauksen eteläpuolinen metsä on taimikkoa. Puro-uoma päättyy pellonkulmaan kaivettuun lampeen.

Haarapajun kaakkoispuolen puronotkon putkilokasveja:

Hiirenporrasta	<i>Athyrium filix-femina</i>	Nokkonen	<i>Urtica dioica</i>
Kevätlinnunsilmä	<i>Chrysosplenium alternifolium</i>	Nurmilauha	<i>Deschampsia cespitosa</i>
Kevätpiippo	<i>Luzula pilosa</i>	Oravanmarja	<i>Maianthemum bifolium</i>
Käenkaali	<i>Oxalis acetosella</i>	Rönsyleinikki	<i>Ranunculus repens</i>
Lehtokorte	<i>Equisetum pratense</i>	Sinivuokko	<i>Hepatica nobilis</i>
Mesiangervo	<i>Filipendula ulmaria</i>	Suo-ohdake	<i>Cirsium palustre</i>
Metsäalvejuuri	<i>Dryopteris carthusiana</i>	Taikinamarja	<i>Ribes alpinum</i>

Vadelma

Rubus idaeus

Maankäyttösuositus: Haarapajun kaakkoispuolen puronotko ei täytä metsälain mukaisen erityisen tärkeän elinympäristön kriteerejä, mutta sillä on kuitenkin paikallista merkitystä luonnonmonimuotoisuuden lisääjänä. Purouoma olisi suotavaa jättää perkaamatta ja sen varrelle olisi hyvä hakkuissa jättää suojapuustoa.

8.4 Laiskan itäpuolen ruohokorpi

Laiskan itäpuolella metsälakikohteesta ”Laiskan itäpuolen nevapainanne” koilliseen sijaitsee pieni ruohokorpiainanne, jossa kasvaa terva- ja harmaaleppää sekä pajuja. Korven keskiosat ovat melko niukkapuustoisia. Kenttäkerroksessa ovat runsaita mm. kurjenjalka, suo-orvokki ja isokarpalo, joiden ohella esiintyy esim. jouhivihvilää, järvikortetta, maariankämmeekkää, pullosaraa, rätvänä, tähtisaraa ja vehkaa. Alueen itäosasta lähtevä oja on jonkin verran kuivattanut korpea. Kohteeseen on rajattu myös vesitaloudeltaan samaan kokonaisuuteen kuuluvaa metsäkortekorpea.

Laiskan itäpuolen ruohokorven putkilokasveja:

Harmaaleppä	<i>Alnus incana</i>	Nuokkotalvikki	<i>Orthilia secunda</i>
Hieskoivu	<i>Betula pubescens</i>	Paatsama	<i>Rhamnus frangula</i>
Isokarpalo	<i>Vaccinium oxycoccos</i>	Pullosara	<i>Carex rostrata</i>
Jokapaikansara	<i>Carex nigra</i>	Puolukka	<i>Vaccinium vitis-idaea</i>
Jouhivihvilä	<i>Juncus filiformis</i>	Rätvänä	<i>Potentilla erecta</i>
Järvikorte	<i>Equisetum fluviatile</i>	Suo-orvokki	<i>Viola palustris</i>
Kiiltopaju	<i>Salix phylicifolia</i>	Suopursu	<i>Ledum palustre</i>
Kurjenjalka	<i>Potentilla palustris</i>	Tervaleppä	<i>Alnus glutinosa</i>
Kuusi	<i>Picea abies</i>	Tähtisara	<i>Carex echinata</i>
Maariankämmeekkä	<i>Dactylorhiza maculata</i>	Vehka	<i>Calla palustris</i>
Metsäkorte	<i>Equisetum sylvaticum</i>	Virpajau	<i>Salix aurita</i>
Mänty	<i>Pinus sylvestris</i>		

Maankäyttösuositus: Laiskan itäpuolen ruohokorpi on luonnontilaltaan siinä määrin muuttunut, ettei se enää täytä metsälain tarkoittaman erityisen tärkeän elinympäristön kriteerejä. Kohteella on kuitenkin paikallista merkitystä luonnonmonimuotoisuuden lisääjänä, ja olisi toivottavaa, että se vastaisuudessa jätettäisiin ojitusten ulkopuolelle ja vanhan ojan annettaisiin hiljalleen umpeutua.

8.5 Riihessillan vanha metsä

Liito-oravareviirin ”Riihessilta pohjoinen” itäisempi osareviiri (Vuorisen numerointi 26B) ympäristöineen on erittäin edustavaa iäkästä kuusisekametsää, jossa kasvaa runsaasti haapaa. Puusto on eri-ikäisrakenteista ja lahopuutakin on jo kertynyt jonkin verran. Kosteasta ja varjoisasta metsästä löydettiin kolmen haavan rungolta valtakunnallisesti vaarantunutta haapariippusammalta. Laji kasvaa vanhoissa, pienilmastoltaan kosteissa metsissä suurten haapojen epifyytinä. Se on viime vuosikymmeninä nopeasti harvinaistunut metsänhoidon vuoksi. Yhden, lähellä hakkuuta sijainneen, rungon haapariippusammalkasvusto oli pieni ja huonokuntoinen, mutta kaksi muuta kasvustoa olivat hyvävointisia. Seuranaan haapariippusammalella kasvoi mm. suikalesammalta, kujasammalta ja haapasuomusammalta. Kahdelta haavalta löydettiin kohtalaisen runsaat kasvustot samettikesijäkälää, joka on

luonnonarvoiltaan merkittävien vanhojen metsien iäkkäillä haavoilla kasvava jäkälä. Ruotsalaisten tutkimusten mukaan sitä tavataan lähinnä alueilla, joissa on järeiden lehtipuiden pitkä jatkumo. Kasvupaikoilla on säännönmukaisesti useita muita harvinaisia tai uhanalaisia jäkäliä (Nitare 2000). Riihessillan vanhan metsän itiökasvi-, sieni- ja selkärangatonlajistoa olisikin syytä selvittää tarkemmin. On varsin todennäköistä, että metsästä olisi löydettävissä muitakin uhanalaisia ja harvinaisia lajeja. Metsässä on pesinyt kanahaukka (Vuorinen 2001).

Maankäyttösuositus: Riihessillan vanha metsä on liito-oravareviiriä, ja siellä kasvaa uhanalainen haapariippusammal ja harvinainen samettikesijäkälä. Metsässä kasvaa todennäköisesti myös muuta uhanalaista ja harvinaista lajistoa. Metsä olisi syytä jättää kokonaan luonnontilaan ja mahdollisesti perustaa alueelle luonnonsuojelualue.

8.6 Hämjoen rantakuusikko

Hämjoen etelärannalla on rehevää ja varttunutta, lehtomaista kuusikkoa, joka on selvästi tavanomaista luonnontilaisempaa. Putkilokasvistoon kuuluvat mm. sinivuokko, valkovuokko, imikkä, taikinamarja, sormisara ja kevätlinnunsilmä. Metsässä on runsaasti pystyynkuolleita kuusia ja jonkin verran maapuutakin. Notkelmissa laskee Hämjokeen noroja. Kuusikossa on harvinaisen ja valtakunnallisesti silmälläpidettävän pikkusiepon reviiri. Pikkusieppo on tyypillinen vanhojen ja melko luonnontilaisten metsien pesimälintu. Alueella on kaksi liito-oravareviiriä. Reviireillä on melko runsaasti haapaa (läntisemmällä reviirillä hyvin järeitä puita), mutta muutoin haapaa on niukasti. Reviirien välinenkin metsä soveltuu liito-oravalle. Läntisemmältä reviiriltä löydettiin haavanarinakääpää, joka on tyypillinen vanhojen luonnontilaisten metsien sieni. Hämjoen rantakuusikosta voisi tarkemmalla inventoinnilla olla löydettävissä muitakin harvinaisia ja uhanalaisia sieniä, itiökasveja ja selkärangattomia eläimiä. Kohteen rajausta on liukuva, sillä metsä muuttuu ylärinteessä vähitellen ilman selvää rajaa hoidetummaksi.

Maankäyttösuositus: Liito-oravan luonnossa selvästi havaittavien lisääntymis- ja levähdyspaikkojen heikentäminen ja hävittäminen on kielletty. Siten liito-oravareviirit on jätettävä metsänhoidon, rakentamisen ja muun luontoa muuttavan toiminnan ulkopuolelle. Myös koko muu kohde olisi erittäin suotavaa jättää kehittymään luonnontilaan. Metsä on jo nyt luonnoltaan huomattavasti tavanomaista talousmetsää arvokkaampaa.

8.7 Haarjärven kalliomännikkö

Salinkorven itäpuolella on komea poronjäkälinen kalliomännikkö, jonka puusto on selvästi tavanomaista luonnontilaisempaa. Männyt ovat iäkkäitä ja kilpikaarnaisia, ja metsässä on keloja. Männyin ohella puustossa on hieman kuusta. Kasvillisuus koostuu tavanomaisesta karujen kalliomänniköiden lajeista, mm. torvijäkälä, poronjäkäliä, puolukkaa, kanervaa ja metsälauhaa.

Maankäyttösuositus: Haarjärven kalliomännikkö olisi suotavaa jättää kehittymään luonnontilaan.

8.8 Kukkusmäen kalliomännikkö

Kukkusmäen laella kasvaa melko edustavaa kalliomännikköä. Metsässä ei ole kovin runsaasti keloja tai maapuita, mutta puusto on iäkästä. Kalliomännikössä on koloja täynnä oleva mänty. Kasvillisuus koostuu tavanomaisesta karujen kalliometsien lajeista, mm. puolukkaa, mustikkaa, metsälauhaa, kanervaa, poronjäkäliä, torvijäkäliä ja hirvenjäkälää. Kalliomännikköä ympäröi liito-oravareviiri usealta suunnalta.

Maankäyttösuositus: Kukkusmäen kalliomännikkö olisi suotavaa jättää kehittymään luonnontilaan

Kasvistoltaan arvokkaat kalliot (8.9-8.16)

Seuraavat kalliikohteet on esitelty Länsi-Uudenmaan kasvistoltaan arvokkaat kalliot – julkaisussa (Pykälä 1992a ja b).

8.9 Vivolankallio

Valkerpyyn koillisrannalla Vivolan kylässä on korkea hapan gneissikallio, jolla on komea ja pitkä lounaisjyrkäne. Jyrkäne täyttää metsälakikohteen kriteerit. Sen eteläosaa varjostaa varttunut metsä ja kalliuseinämän juurella on kiviä. Keskiosassa kallion alla on kesämökkejä, ja osa parhaasta jyrkänteestä on mökkitontilla. Eteläosassa on pieni hylätty louhos. Lounaisrinteellä on edustavaa mesotrofista kalliokasvillisuutta. Kallion päällä on puustoltaan melko edustavaa kalliomännikköä (mm. runsaasti keloja). Vivolankalliolta aukeaa komea näköala Valkerpyylle, ja kallio erottuu vastaavasti selvästi järvelle. Parhaalle näköalapaikalle johtaa polku. Tällä kohdin kallio on hieman kulunut, mutta muutoin jäkälikkö on ehjää.

Vivolankallioiden kasvilajistoon kuuluvat mm. kalliotuhkapensas, kangasajuruoho, keltamaksaruoho, tummaraunioinen, isomaksaruoho, kissankello, hopeahanhikki, haisukurjenpolvi, kallioimarre, pensaikkotatar, heinätähtimö, karvakiviyrtti, haurasloikko, mäkihorsma, kalliokohokki, rohtotädyke, jäykkärölli, kissankäpälä, peltopillike, mäkitervakko, keltamo ja huopakeltano. Pykälän mainitsemia mäkivirvilää, lituruohoa ja ketokelttoa ei nyt löydetty. Nämä alkukesällä parhaiten havaittavissa olevat lajit olivat todennäköisesti jo ehtineet kulottua kesän helteissä. Hiidensalo (1960) mainitsee Vivolankalliolla kasvavan myös liuskaraunioisen, hietalemmikin, ukontulikukan ja keto-orvokin. Vivolankallion sammallajistoon kuuluvat mm. vaarantunut kalliopunossammal, haprakarvesammal, eteläntorasammal, runkopunossammal, isoruostesammal, ketjusammal, norkkusammal, viuhkasammal, suikalesammal, kiilto-omenasammal ja siloriippusammal.

Pykälä ilmoittaa Vivolankallion koillisrinteeltä eräitä harvinaisia jäkälälajeja. Hän löysi yhdeltä raidalta erittäin niukkana raidankeuhkojäkälää, kahdelta raidalta niukkana silomunuaisjäkälää, yhdeltä pihlajapötkkelöltä niukkana nukkamunuaisjäkälää sekä kolmelta raidalta jauhemunuaisjäkälää. Näitä jäkälälajeja ei kesällä 2003 havaittu, mutta niukkoina kasvaessaan ne ovat hyvinkin voineet jäädä huomaamatta, vaikka paikalla vielä kasvaisivatkin.

Vivolankallio on Länsi-Uudenmaan kasvistoltaan arvokkaat kalliot –selvityksessä luokiteltu valtakunnallisesti arvokkaaksi.

Vivolankallion putkilokasveja:

Ahomansikka	<i>Fragaria vesca</i>	Korpi-imarre	<i>Phegopteris connectilis</i>
Ahosuolaheinä	<i>Rumex acetosella</i>	Kuusi	<i>Picea abies</i>
Haapa	<i>Populus tremula</i>	Käenkaali	<i>Oxalis acetosella</i>
Haisukurjenpolvi	<i>Geranium robertianum</i>	Lehtonurmikka	<i>Poa nemoralis</i>
Haurasloikko	<i>Cystopteris fragilis</i>	Maitohorsma	<i>Epilobium angustifolium</i>
Heinätähtimö	<i>Stellaria graminea</i>	Metsäalvejuuri	<i>Dryopteris carthusiana</i>
Hiirenvirna	<i>Vicia cracca</i>	Metsälauha	<i>Deschampsia flexuosa</i>
Hopeahanhikki	<i>Potentilla argentea</i>	Metsäorvokki	<i>Viola riviniana</i>
Huopakeltano	<i>Pilosella officinarum</i>	Mustikka	<i>Vaccinium myrtillus</i>
Huopaohdake	<i>Cirsium helenioides</i>	Mäkihorsma	<i>Epilobium collinum</i>
Isomaksaruoho	<i>Sedum telephium</i>	Mäkitervakko	<i>Lychnis viscaria</i>
Jänönsara	<i>Carex ovalis</i>	Mänty	<i>Pinus sylvestris</i>
Jäykkärölli	<i>Agrostis vinealis</i>	Nuokkuhelmikkä	<i>Melica nutans</i>
Kallioimarre	<i>Polypodium vulgare</i>	Peltopillike	<i>Galeopsis bifida</i>
Kalliokohokki	<i>Silene rupestris</i>	Pensaikkotatar	<i>Fallopia dumetorum</i>
Kalliotuhkapensas	<i>Cotoneaster integerrimus</i>	Pihlaja	<i>Sorbus aucuparia</i>
Kanerva	<i>Calluna vulgaris</i>	Puolukka	<i>Vaccinium vitis-idaea</i>
Kangasajuruoho	<i>Thymus serpyllum</i>	Raita	<i>Salix caprea</i>
Kangasmaitikka	<i>Melampyrum pratense</i>	Rauduskoivu	<i>Betula pendula</i>
Karvakiviyrtti	<i>Woodsia ilvensis</i>	Rohtotädyke	<i>Veronica officinalis</i>
Kataja	<i>Juniperus communis</i>	Siankärsämö	<i>Achillea millefolium</i>
Keltamaksaruoho	<i>Sedum acre</i>	Sianpuolukka	<i>Arctostaphylos uva-ursi</i>
Keltamo	<i>Chelidonium majus</i>	Sormisara	<i>Carex digitata</i>
Keltano –laji	<i>Hieracium</i> sp.	Tammi	<i>Quercus robur</i>
Kevätpiippo	<i>Luzula pilosa</i>	Terttuselja	<i>Sambucus racemosa</i>
Kivikkoalvejuuri	<i>Dryopteris filix-mas</i>	Tummaraunioinen	<i>Asplenium trichomanes</i>
Kissankello	<i>Campanula rotundifolia</i>	Vaahtera	<i>Acer platanoides</i>
Kissankäpä	<i>Antennaria dioica</i>	Vadelma	<i>Rubus idaeus</i>

Maankäyttösuositus: Kohteelle ei tulisi rakentaa eikä siellä tulisi suorittaa hakkuita.

8.10 Laukkamäki

Maskilan Laukkamäki on kiillegneissistä oleva korkea Valkerpyynjärven rantakallio. Lakiosa on karu, mutta jylhän korkean rinteiden alaosan kasvillisuus on mesotrofista. Laukkamäki on kasvillisuudeltaan ja kasvistoltaan edustava kallio, joka on säilynyt melko luonnontilaisena. Kallion pohjoisosaan on kuitenkin rakennettu kesähuiloita.

Kalliolla kasvavat ruoholaukka (sisämaassa harvinainen), kaljukallioinen, tummaraunioinen, mäkivirvilä, liuskaraunioinen, hietalemmikki, lituruoho, keltamaksaruoho, ukontulikukka, karvakiviyrtti, haurasloikko, kissankäpä, kissankello, kalliokohokki, sianpuolukka, mäkitervakko, rohtotädyke, heinätähtimö, hopeahanhikki, ketokeltto, mäkihorsma, pensaikkotatar, haisukurjenpolvi, kalliokielo, keto-orvokki, peltopillike, isokarvesammal, kalkkikiertosammal, kivikutrisammal ja kalliohyytelöjäkälä.

Laukkamäki on Länsi-Uudenmaan kasvistoltaan arvokkaat kalliot –selvityksessä luokiteltu maakunnallisesti arvokkaaksi.

Laukkamäen putkilokasveja:

Ahosuolaheinä	<i>Rumex acetosella</i>	Haisukurjenpolvi	<i>Geranium robertianum</i>
Haapa	<i>Populus tremula</i>	Haurasloikko	<i>Cystopteris fragilis</i>

Heinätähtimö	<i>Stellaria graminea</i>	Lituruoho	<i>Arabidopsis thaliana</i>
Hietalemmikki	<i>Myosotis stricta</i>	Liuskaraunioinen	<i>Asplenium septentrionale</i>
Hopeahanhikki	<i>Potentilla argentea</i>	Mäkihorsma	<i>Epilobium collinum</i>
Isomaksaruoho	<i>Sedum telephium</i>	Mäkitervakko	<i>Lychnis viscaria</i>
Kaljukallioinen	<i>Erigeron acer</i> ssp. <i>droebachiensis</i>	Mäkivirvilä	<i>Vicia tetrasperma</i>
Kallioimarre	<i>Polypodium vulgare</i>	Mänty	<i>Pinus sylvestris</i>
Kalliokieli	<i>Polygonatum odoratum</i>	Peltopillike	<i>Galeopsis bifida</i>
Kalliokohokki	<i>Silene rupestris</i>	Pensaikkotatar	<i>Fallopia dumetorum</i>
Karvakiviyrtti	<i>Woodsia ilvensis</i>	Rauduskoivu	<i>Betula pendula</i>
Kataja	<i>Juniperus communis</i>	Rohtotädyke	<i>Veronica officinalis</i>
Keltamaksaruoho	<i>Sedum acre</i>	Ruoholaukka	<i>Allium schoenoprasum</i>
Ketokeltto	<i>Crepis tectorum</i>	Siankärsämö	<i>Achillea millefolium</i>
Keto-orvokki	<i>Viola tricolor</i>	Sianpuolukka	<i>Arctostaphylos uva-ursi</i>
Kissankello	<i>Campanula rotundifolia</i>	Tummaraunioinen	<i>Asplenium trichomanes</i>
Kissankäpälä	<i>Antennaria dioica</i>	Ukontulikukka	<i>Verbascum thapsus</i>
Kultapiisku	<i>Solidago virgaurea</i>		
Kuusi	<i>Picea abies</i>		

Maankäyttösuositus: Alueelle ei tulisi rakentaa.

8.11 Syvälammenkalliot

Syvälammen itä- ja pohjoisrannoilla on kasvistoltaan arvokkaita amfiboliittikallioita.

Lammen koilliskärjessä sijaitsevan matalan kalliojyrkänteen alla rantaan viettävässä rinteessä kesämyrskykin lähellä on lehtoa, jonka puusto on harvaksi hakattua koivikko. Lehdossa kasvaa mm. lehtokuusamaa, sinivuokkoa, kivikkoalvejuurta, imikkää, sormisaraa, lehto-orvokkia, taikinamarjaa, näsiää, metsävirnaa ja mustakonnanmarjaa. Kalliojyrkänteen alla on louhikko, jonka kivet ovat sammaleisia. Aivan rannassa lammen itärannalla sijaitsevan kallion päällä kasvaa mm. sianpuolukkaa. Pykälän (1992b) mukaan Syvälammen itärannan kallioilla kasvavat myös mm. hopeahanhikki, tummaraunioinen, kissankello, isomaksaruoho, karvakiviyrtti, kissankäpälä, mäkihorsma ja haurasloikko. Sammal- ja jäkälälajistoon kuuluvat haprakarvesammal, isokarvesammal, kalliovelhonsammal, härmäsammal, ketjusammal, siloriippusammal, kiilto-omenasammal ja isokorallijäkälä.

Kuva 15. Syvälammen kaakkoisrannan jyrkäne.

Syvälammen kaakkoisrannalla on matala, mutta varjoisa jyrkänne, jonka seinämällä kasvavat mm. isokarvesammal, kivikutrisammal ja viuhkasammal. Jyrkänteen ja sen kuusikkoisen (sekapuuna koivua) varttuneen alusmetsän putkilokasvistoon kuuluvat mm. haurasloikko, karvakiviyrtti, sinivuokko, kissankello, mustakonnanmarja, lehtokuusama, tummaraunioinen, kevätlinnunherne, metsävirna ja näsiä. Alusmetsä on jonkin verran kulunut. Siellä kulkee järven rantaa seuraileva polku, ja jyrkänteen alla on poltettu nuotiot. Jyrkänteen länsiosassa on rinteessä kapeaa maapuuta ja kiviä.

Etelärannalla sijaitsevalla seinämällä kasvavat mm. itutumpurasammal, kalkkikahtaissammal, ketjusammal, punatyvisammal, kalkkikiertosammal, rotanhäntäsammal ja jauherustojäkälä.

Syvälammen lounaisrannalla kohoavan Pelimäen alta taimikosta on löydetty lehtomatara, mutta sitä ei tässä kartoituksessa tavattu.

Syvälammenkalliot on Länsi-Uudenmaan kasvistoltaan arvokkaat kalliot –selvityksessä luokiteltu maakunnallisesti arvokkaaksi.

Syvälammen kallioiden putkilokasveja:

Ahomansikka	<i>Fragaria vesca</i>	Metsäorvokki	<i>Viola riviniana</i>
Haapa	<i>Populus tremula</i>	Metsävirna	<i>Vicia sylvatica</i>
Haurasloikko	<i>Cystopteris fragilis</i>	Mustakonnanmarja	<i>Actaea spicata</i>
Imikkä	<i>Pulmonaria obscura</i>	Mustikka	<i>Vaccinium myrtillus</i>
Kallioimarre	<i>Polypodium vulgare</i>	Nuokkuhelmikkä	<i>Melica nutans</i>
Karvakiviyrtti	<i>Woodsia ilvensis</i>	Nuokkotalvikki	<i>Orthilia secunda</i>
Kevätlinnunherne	<i>Lathyrus vernus</i>	Näsiä	<i>Daphne mezereum</i>
Kielo	<i>Convallaria majalis</i>	Oravanmarja	<i>Maianthemum bifolium</i>
Kissankello	<i>Campanula rotundifolia</i>	Pihlaja	<i>Sorbus aucuparia</i>
Kivikkoalvejuuri	<i>Dryopteris filix-mas</i>	Puolukka	<i>Vaccinium vitis-idaea</i>
Korpi-imarre	<i>Phegopteris connectilis</i>	Rauduskoivu	<i>Betula pendula</i>
Kultapiisku	<i>Solidago virgaurea</i>	Sianpuolukka	<i>Arctostaphylos uva-ursi</i>
Kuusi	<i>Picea abies</i>	Sinivuokko	<i>Hepatica nobilis</i>
Käenkaali	<i>Oxalis acetosella</i>	Sormisara	<i>Carex digitata</i>
Lehtokuusama	<i>Lonicera xylosteum</i>	Taikinamarja	<i>Ribes alpinum</i>
Lehto-orvokki	<i>Viola mirabilis</i>	Tummaraunioinen	<i>Asplenium trichomanes</i>
Lillukka	<i>Rubus saxatilis</i>	Tuomi	<i>Prunus padus</i>
Metsäalvejuuri	<i>Dryopteris carthusiana</i>	Vadelma	<i>Rubus idaeus</i>
Metsäimarre	<i>Gymnocarpium dryopteris</i>	Vanamo	<i>Linnaea borealis</i>
Metsäkastikka	<i>Calamagrostis arundinacea</i>		

Maankäyttösuositus: Kohteelle ei tulisi rakentaa. Kalliojyrkänteiden ja Syvälammen väliset metsät tulisi jättää hakkaamatta.

8.12 Myllymäki

Ks. Natura 2000 –ohjelman kohteet.

8.13 Urtmäki

Ks. myös luonnonsuojelulain luontotyytit ja liito-oravareviirit.

Urtmäki on mikrogliinigraniittia, joten itse kallio on karu ja lajikäyhyä. Sillä kasvavat mm. kalliokohokki, sianpuolukka, mäkitervakko, ahosuolaheinä, rohtotädyke, kallioimarre, pensaikkotatar, kalliohatikka ja peltopillike. Kallion etelä- ja länsirinteellä on pähkinälehtoa, jota käsitellään kappaleessa ”Luonnonsuojelulain luontotyypit”. Kallioaluerajauksen pohjoisreunan kalliorinteessä on säilynyt kuusivaltaista metsää, jossa on komeita haapoja. Pykälä (1992a) ilmoittaa niiltä löydetyn harvinaisia epifyyttijäkälä: valtakunnallisesti erittäin uhanalainen lännenmunuaisjäkäle (yhdellä haavalla), pihlajankarstajäkälä (yhdellä haavalla) ja raidankeuhkojäkäle (6 haavalla) sekä jauhemunuaisjäkäle (6 haavalla). Metsää lieene harvennettu Pykälän selvityksen jälkeen, eikä harvinaisia jäkälelajeja nyt löydetty. Tosin ne saattavat tästä huolimatta edelleen kasvaa metsässä. Jäkälöiden löytöpaikka on liito-oravan reviiriä.

Urtmäki on Länsi-Uudenmaan kasvistoltaan arvokkaat kalliot –selvityksessä luokiteltu maakunnallisesti arvokkaaksi.

8.14 Märrän kalkkikallio

Sammatin Haarjärvellä Märrän pohjois- ja koillispuolella on kaksi pientä kalkkipitoista kalliota. Lammen pohjoispuolella sijaitsevan kiillegneissi (?) kallion lounaisrinteessä on kalkkia. Sillä kasvavat Pykälän (1992b) mukaan mm. lehtoneidonvaippa, metsänätkelmä, hietaorvokki, metsävirna, karvakiviyrtti, kallioimarre, kalliokielo, sianpuolukka, siankärsämä ja kissankäpälä. Kallion etelärinne on sittemmin hakattu, ja se on muuttunut miltei paisteiseksi. Rinteen kasvillisuus oli loppukesällä 2003 melko niukkaa ja kuivuudesta kärsivää eikä kohteen putkilokasvistosta voitu saada kunnollista kuvaa. Kallion sammal- ja jäkälelajistoon kuuluvat mm. koloviuhkasammal, kalkkikarvasammal, härmäsammal, töppösammal, kielikellosummal, punatyvisammal, kalkkikiertosammal, rotanhäntäsammal, kiilto-omenasammal, kivikutrisammal, *Caloplaca arenaria* –kultajäkälä ja suomulimijäkälä.

Märrän pohjoispäästä n. 200 m koilliseen on metsän ympäröimä matala kalkkipitoinen kallio, jonka kalliolajisto on umpeenkasvun johdosta melko vähäistä. Siihen kuuluvat mm. tummaraunioinen, haurasloikko, karvakiviyrtti, isomaksaruoho, haisukurjenpolvi, kalkkikiertosammal, taljaruostesammal ja siloriippusammal.

Märrän kalkkikallio on Länsi-Uudenmaan kasvistoltaan arvokkaat kalliot –selvityksessä luokiteltu maakunnallisesti arvokkaaksi.

Maankäyttösusitus: Alueelle ei tulisi rakentaa.

8.15 Haljasmäki

Osin Lohjan puolella sijaitseva Haljasmäki on korkea ja kokonaisuutena karu kiillegneissikallio. Kallion etelä- ja lounaisjyrkänteiden alla olevaa kuusikkoa on harvennettu, ja jyrkänteet on nykyään vain puolivarjoisia. Alusmetsässä kasvaa mm. sinivuokkoa, kivikkoalvejuurta ja sormisaraa. Jyrkänteseinämällä on paikoin ylikaltevia pintoja. Etelä-lounaisjyrkänteellä kasvaa kohtalaisen mielenkiintoista kasvilajistoa: tummaraunioista, haisukurjenpolvea, keltamoia, kissankelloa, haurasloikkaa, mäkitervakkoa, isomaksaruohoa, karvakiviyrttiä, kallioimarretta, ahosuolaheinää, rohtotädykettä, luutasammalta, isoruostesammalta, ketjusammalta, kivikutrisammalta, rotanhäntäsammalta, kääpiötinajäkälää

ja varjoneulajäkälää. Kohderajauksen länsireunalla jyrkän kallioisen rinteessä alla oleva metsä on hakattu. Jyrkänteen yläpuolella kasvaa kalliokohokkia. Haljaismäen laen puusto on melko tiheää ja kohtalaisen luonnontilaista kalliomännikköä (mm. melko runsaasti keloja ja kilpikaarnaisia puita). Laelta avautuu näköala etelään-lounaaseen pelloille.

Haljaismäki on Länsi-Uudenmaan kasvistoltaan arvokkaat kalliot –selvityksessä luokiteltu paikallisesti arvokkaaksi.

Haljaismäen putkilokasveja:

Ahomansikka	<i>Fragaria vesca</i>	Metsäkastikka	<i>Calamagrostis arundinacea</i>
Ahomatara	<i>Galium boreale</i>	Metsäorvokki	<i>Viola riviniana</i>
Ahosuolaheinä	<i>Rumex acetosella</i>	Metsäruusu	<i>Rosa majalis</i>
Haapa	<i>Populus tremula</i>	Mustikka	<i>Vaccinium myrtillus</i>
Haisukurjenpolvi	<i>Geranium robertianum</i>	Mäkitervakko	<i>Lychnis viscaria</i>
Haurasloikko	<i>Cystopteris fragilis</i>	Mänty	<i>Pinus sylvestris</i>
Isomaksaruoho	<i>Sedum telephium</i>	Nuokkuhelmikkä	<i>Melica nutans</i>
Kallioimarre	<i>Polypodium vulgare</i>	Oravanmarja	<i>Maianthemum bifolium</i>
Kalliokohokki	<i>Silene rupestris</i>	Peltopillike	<i>Galeopsis bifida</i>
Kanerva	<i>Calluna vulgaris</i>	Pensaikkotatar	<i>Fallopia dumetorum</i>
Kangasmaitikka	<i>Melampyrum pratense</i>	Pihlaja	<i>Sorbus aucuparia</i>
Karvakiviyrtti	<i>Woodsia ilvensis</i>	Puolukka	<i>Vaccinium vitis-idaea</i>
Kataja	<i>Juniperus communis</i>	Raita	<i>Salix caprea</i>
Keltamo	<i>Chelidonium majus</i>	Rauduskoivu	<i>Betula pendula</i>
Keltano –laji	<i>Hieracium</i> sp.	Rohtotädyke	<i>Veronica officinalis</i>
Kissankello	<i>Campanula rotundifolia</i>	Sananjalka	<i>Pteridium aquilinum</i>
Kivikkoalvejuuri	<i>Dryopteris filix-mas</i>	Sianpuolukka	<i>Arctostaphylos uva-ursi</i>
Kultapiisku	<i>Solidago virgaurea</i>	Sinivuokko	<i>Hepatica nobilis</i>
Kuusi	<i>Picea abies</i>	Sormisara	<i>Carex digitata</i>
Käenkaali	<i>Oxalis acetosella</i>	Tummaraunioinen	<i>Asplenium trichomanes</i>
Lehtoarho	<i>Moehringia trinervia</i>	Vadelma	<i>Rubus idaeus</i>
Lehtonurmikka	<i>Poa nemoralis</i>	Valkoherukka	<i>Ribes rubrum</i> -lajike
Lillukka	<i>Rubus saxatilis</i>	Voikukka	<i>Taraxacum</i> sp.
Maitohorsma	<i>Epilobium angustifolium</i>		

Kuva 16. Haljaismäen lakea.

Maankäyttösuositus: Alueelle ei tulisi rakentaa. Jyrkänteiden alle on hakkuissa syytä jättää riittävästi suojaavaa puustoa ja myös kallion lakiosien puustoa olisi syytä käsitellä tavallista varovaisemmin.

8.16 Kalattoman kallio

Kalattoman pohjoispuolella sijaitsee amfiboliittikallio, jonka jyrkällä etelärinteellä on suhteellisen vaateliasta kasvillisuutta. Kasvistoon kuuluvat mm. hopeahanhikki, karvakiviyrtti, mäkitervakko, isomaksaruoho, ahosuolaheinä, heinätähtimö, rohtotädyke ja kalliokieli. Pykälän (1992b) mainitsemia hietaorvokkia, lituruohoa, tummaraunioista ja haisukurjenpolvea ei nyt havaittu, mutta ne varmaankin kasvavat kalliolla edelleen. Sammallajistossa esiintyvät mm. kalliovelhonsammal, ruusuhankasammal, kiilto-omenasammal, siloriippusammal ja suikalesammal. Kallion alla olevan lehdon puusto on aikoinaan hakattu lukuun ottamatta kallion länsiosaa ja aivan itäisintä päätä. Muutama runkomainen lehmus on kuitenkin jätetty kaatamatta. Hakkuulle on noussut tiheää taimikkoa. Lehtorinteellä kasvavat mm. lehto-orvokki, metsävirna, näsiä, mustakonnanmarja, lehtokuusama ja taikinamarja. Kallion länsipäässä on lyhyt jyrkänne, jota varjostaa kuusikko. Kallionlaen metsä on harvennettua kalliomännikköä.

Kalattoman kallio on Länsi-Uudenmaan kasvistoltaan arvokkaat kalliot –selvityksessä luokiteltu paikallisesti arvokkaaksi.

Kalattoman kallion putkilokasveja:

Ahomansikka	<i>Fragaria vesca</i>	Mustakonnanmarja	<i>Actaea spicata</i>
Ahosuolaheinä	<i>Rumex acetosella</i>	Mustikka	<i>Vaccinium myrtillus</i>
Heinätähtimö	<i>Stellaria graminea</i>	Mäkitervakko	<i>Lychnis viscaria</i>
Hopeahanhikki	<i>Potentilla argentea</i>	Mänty	<i>Pinus sylvestris</i>
Isomaksaruoho	<i>Sedum telephium</i>	Nuokkuhelmikkä	<i>Melica nutans</i>
Kallioimarre	<i>Polypodium vulgare</i>	Näsiä	<i>Daphne mezereum</i>
Kalliokieli	<i>Polygonatum odoratum</i>	Oravanmarja	<i>Maianthemum bifolium</i>
Karvakiviyrtti	<i>Woodsia ilvensis</i>	Peltopillike	<i>Galeopsis bifida</i>
Keltano –laji	<i>Hieracium</i> sp.	Pihlaja	<i>Sorbus aucuparia</i>
Kevätlinnunherne	<i>Lathyrus vernus</i>	Puolukka	<i>Vaccinium vitis-idaea</i>
Kieli	<i>Convallaria majalis</i>	Rauduskoivu	<i>Betula pendula</i>
Kultapiisku	<i>Solidago virgaurea</i>	Rohtotädyke	<i>Veronica officinalis</i>
Kuusi	<i>Picea abies</i>	Sananjalka	<i>Pteridium aquilinum</i>
Lehmus	<i>Tilia cordata</i>	Sianpuolukka	<i>Arctostaphylos uva-ursi</i>
Lehtokuusama	<i>Lonicera xylosteum</i>	Sinivuokko	<i>Hepatica nobilis</i>
Lehto-orvokki	<i>Viola mirabilis</i>	Taikinamarja	<i>Ribes alpinum</i>
Metsäimarre	<i>Gymnocarpium dryopteris</i>	Vadelma	<i>Rubus idaeus</i>
Metsätähti	<i>Trientalis europaea</i>	Vanamo	<i>Linnaea borealis</i>
Metsävirna	<i>Vicia sylvatica</i>		

Maankäyttösuositus: Alueelle ei tulisi rakentaa. Vielä hakkaamattomat jyrkänteiden välittömät alusmetsät on jätettävä asianmukaisiksi jyrkänteiden kasvillisuutta suojaaviksi käsittelemättömiksi suojavyöhykkeiksi.

8.17 Saarilammen tervaleppäkorpi

Saarilammen eteläkärjestä alkaa soistunut notkelma, joka jatkuu etelään Sudenpesänmäen länsipuolelle ja siitä eteenpäin aina kunnan rajalla sijaitsevaan pellonreunaan asti. Kohde

mainitaan mm. julkaisussa ”Valtatie 1 (E18) välillä Lahnajärvi-Lohja: Tiesuunnitelman lähtökohtien määrittely, Sammatti, Nummi-Pusula, Lohja” (Tielaitos 1999).

Saartilammen eteläkärjessä on umpeenkasvun tuloksena kehittynyttä nevaa, jolla kasvaa mm. pullosaraa, suokukka, pyöreälehtikihokkia, mutasaraa, suoputkea ja järvikortetta. Muuten kuvion pohjoisosat ovat isovarpuista rämettä ja etelämpänä karua korpea. Suolla on umpeutuneita ja kapeita oja. Kohteen eteläpuolisko Sudenpesänmäen länsipuolella ja siitä etelään on ojitettua ja hakattua. Hakkuulle on noussut tiheää koivu-kuusi –taimikkoa.

Kohteella ei esiinny tervaleppäkorpea tai muitakaan arvokkaita luontotyyppiejä. Kohteella ei ainakaan enää ole tavallisuudesta poikkeavia luontoarvoja.

9. UHANALAISET, SILMÄLLÄPIDETTÄVÄT, HARVINAISET JA EU:N LUONTODIREKTIIVIIN SISÄLTYVÄT LAJIT

Uhanalaiset, silmälläpidettävät ja harvinaiset lintulajit on käsitelty kappaleessa 10.

Syvälammen ympäristöstä on tavattu vuonna 2000 äärimmäisen uhanalainen punavalkku (*Cephalanthera rubra*) (havaintopaikan yhtenäiskoordinaatit 6699:3329). Lajia ei löydetty tämän selvityksen maastotöissä, mutta varsin oikullisesti esiintyvä punavalkku kasvaa edelleen hyvin todennäköisesti alueella, sillä Syvälammen ympäristön luonnossa ei vaikuta tapahtuneen isoja muutoksia vuoden 2000 jälkeen.

Sammatin pohjoisosasta Heponiemen talon koillispuolelta (havaintopaikan yhtenäiskoordinaatit 66942:33291) on löydetty vuonna 1990 4 yksilöä valtakunnallisesti vaarantunutta hirvenkelloa (*Campanula cervicaria*). Lajia ei huolellisesta etsinnästä huolimatta löydetty enää tämän selvityksen maastotöissä. Tämä ei sinänsä ole kovin yllättävää, sillä hirvenkello esiintyy tyypillisesti oikullisesti. Maan siemenpankissa pitkään odottaneet siemenet itävät, kun maanpintaa on kasvupaikalla sopivasti rikottu, ja hirvenkelloa kasvaa paikalla muutamina vuosina. Kasvillisuuden jälleen sulkeutuessa hirvenkellon siemenet jäävät maahan odottamaan sopivia itämisolosuhteita. Siten hirvenkello saattaa vielä hyvinkin ilmaantua Heponiemen kasvupaikalleen, kun olosuhteet ovat itämiselle otolliset. Hirvenkello on tavattu myös Sammatin Savikosta (kasvupaikan yhtenäiskoordinaatit 6697:3323) vuonna 1949.

Riihessillan vanhasta metsästä tavattiin kolmen haavan rungolta valtakunnallisesti vaarantunutta haapariippusammalta (*Neckera pennata*). Yhden, lähellä hakkuuta sijainneen, rungon haapariippusammalkasvusto oli pieni ja huonokuntoinen, mutta kaksi muuta kasvustoa olivat hyvävointisia. Vivolankallion eteläosassa kasvaa mm. valuvetisillä kallioilla esiintyvää, valtakunnallisesti vaarantunutta kalliopunossammalta (*Porella cordeana*). Maskilassa, Myllymäen Natura-alueella kasvaa EU:n luontodirektiivin liitteeseen II sisältyvää ja valtakunnallisesti silmälläpidettävää isotorasammalta (*Cynodontium suecicum*).

Sammatin Urtmäen kallioaluerajauksen pohjoisreunan kalliorinteen kuusivaltaisessa metsässä kasvavalta haavalta (yhtenäiskoordinaatit 66939:33294) on löydetty valtakunnallisesti erittäin uhanalainen lännenmunuaisjäkäle (*Nephroma laevigatum*). Metsää lienee harvennettu esiintymän löytymisen jälkeen, eikä lännenmunuaisjäkälää nyt havaittu. Se saattaa kuitenkin edelleen kasvaa paikalla.

Sammatin Leikkilässä-Luskalassa (havaintopaikan yhtenäiskoordinaatit 6699:3325) on tavattu valtakunnallisesti vaarantunutta kalliosinisiipeä (*Scolitantides orion*). Viimeisin HERTTA – tietokantaan tallennettu havainto on tehty vuonna 1980 (yksi aikuinen perhonen). Kalliosinisiipeä on löydetty myös ainakin vuosina 1979 (toukkia), 1978 (aikuisia), 1977 (aikuisia) ja 1973 (aikuisia). Vuonna 1981 lajia ei löydetty. Valkerpyyn itäpuolelta Immolasta on vuonna 1981 tavattu yksi yksilö valtakunnallisesti silmälläpidettävää rosopelhiäistä (*Calitys scabra*) (havaintopaikan yhtenäiskoordinaatit 6697:3334).

Hämjokeen laskevan puron pohjoispuolella lähellä Sammatin ja Nummi-Pusulän rajaa kasvaa harvinaista sikojuurta (*Scorzonera humilis*). Kasvupaikka on harvennetua koivikkoa, jossa koivujen alla kasvaa tiheää nuorta lehtipuustoa.

Vanhoissa ja luonnonarvoiltaan merkittävässä metsässä kasvavilla järeillä haavoilla esiintyvää haavanarinakääpää (*Phellinus populicola*) löydettiin Hämjoen etelärinteen varttuneesta, melko luonnontilaisesta, kuusikosta. Itiöemiä löydettiin Kantonitun pellon pohjoiskärjestä Hämjoen rantaan johtavan kärrytien lähellä kasvavan järeän haavan rungolta, johon käävät olivat aiheuttaneet selviä koroja.

Riihessillan vanhasta metsästä löydettiin kahden järeän haavan rungolta luonnonarvoiltaan merkittävässä vanhoissa metsissä kasvavaa samettikesijäkälää (*Leptogium saturninum*).

Liito-oravareviirit

Maastotöissä tarkistettiin Vuorisen (2001) ilmoittamien liito-oravareviirien nykytila. Muun maastotyön ohessa etsittiin liito-oravareviirejä myös muualta kaava-alueelta. Kaikki löydetty sopivalta vaikuttavat elinympäristöt tutkittiin. Liito-oravasta kertovien merkkien löydyttyä pyrittiin reviirin rajat määrittämään mahdollisimman tarkoin ja etsimään pesäpuu. Liito-oravakartoitukseen parhaiten sopiva aika on keväällä. Selvityksen maastotyöt päästiin aloittamaan vasta loppukevällä, ja on varsin todennäköistä ettei kaikkia kaava-alueen liito-oravareviirejä löydetty.

Liito-oravan selvästi luonnossa havaittavien lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on luonnonsuojelulain (1096/1996) 49 §:n mukaan kielletty. Siten esim. liito-oravareviireille rakentaminen ei tule kysymykseen.

Vuorisen (2001) ilmoittamilla reviireillä havaittiin seuraavat muutokset:

Niittyhaanmetsä (Vuorisen reviirinumero 27): Vuorisen selvityksen jälkeen valtaosa selvitykseen merkitystä liito-oravareviiristä on hakattu, ja komeaa kuusikkoa on jäljellä enää ykköstien varressa. Pystyssä olevassa metsässä on kohtalaisen runsaasti koivua. Alueelta ei löydetty merkkejä liito-oravan esiintymisestä. Mahdollisesti eläimet ovat siirtyneet Niittuhaanmetsän itäreunalle pellonreunaan, jossa on jäljellä kapea varttunut sekametsäkaistale (reviiri "Niittuhaanmetsän itäreuna"). Muu osa Niittuhaanmetsästä on hakattu Hämjokeen laskevan puron reunusmetsää lukuun ottamatta.

Riihessilta pohjoinen, läntisempi osareviiri (Vuorisen reviirinumero 26A): Metsästä on kaadettu käytännössä kaikki haavat Vuorisen selvityksen jälkeen. Muuta puustoa ei ole kaadettu. Reviiri soveltuu nykyään huonosti liito-oravalle, vaikka sen pohjoisosassa kärrytieuran pohjoispuolella vielä onkin muutamia haapoja.

Metsämäki: Vuorisen reviiiksi merkitsemän alueen eteläosa on hakattu samoin kuin viereisen tärkeäksi metsäksi merkityn alueen lounaisosa kallion alla rinteessä.

Löydetyt uudet liito-oravareviirit on käsitelty alla.

9.1 Niittuhaanmetsän itäreuna

Niittuhaanmetsän itälaidalla Hämjokea ympäröivän pellon reunan rinteessä on säästynyt hakkuilta kaistale puustoltaan varttunutta rehevää kuusivaltaista lehtoa (metsälakikohde Niittuhaanmetsän lehto). Sekapuuna kasvaa järeitä haapoja, joiden tyveltä löytyi liito-oravanpapanoita. Metsässä kasvaa hieman nuorta haapaa ja harmaaleppää. Reviiri jatkuu hieman metsälain mukaista lehtoa kauemmas pohjoiseen. Reviiri rajoittuu idässä peltoihin ja pohjoisessa ja lännessä pienialaiseen varttuneeseen mäntytaimikkoon sekä laajaan hakkuuseen. Etelässä on kapea metsäyhteys Hämjokeen laskevan puron reunusmetsään.

9.2 Hämjokeen laskeva puro

Nummi-Pusulan ja Sammatin rajalla Hämjokeen laskevan puron varressa on liito-oravareviiri, joka on toiminnallisesti yhteydessä Niittuhaanmetsän itäreunan reviiriin. Reviirin varsinainen ydinalue sijainnee puron eteläpuolella Sammatin kirkonkylään johtavan maantien länsipuolella olevassa järeässä kuusivaltaisessa sekametsässä, jossa kasvaa isoja haapoja. Usean haavan tyveltä löydettiin liito-oravan jätöksiä. Puron pohjoispuolella tiestä länteen on myös varttunutta kuusivaltaista metsää, jossa kasvaa järeitä haapoja. Niiden alta ei kuitenkaan löydetty merkkejä liito-oravasta, mutta liito-oravat epäilemättä liikkuvat myös tällä alueella. Tien itäpuolella puronvarren metsä on niin ikään kuusivaltaista, mutta haapaa on niukemmin. Myös tien itäpuolelta löydettiin liito-oravan papanoita. Puronvarressa kasvaa kookasta pajukkoa, koivuja ja leppiä, ja puronvarsi muodostaa liito-oraville hyvän ruokailualueen. Reviirin pohjoispuolella tiestä itään on avohakkuuta. Tiestä länteen reviirin luoteispuolella kasvaa nuorta metsää ja länsipuolella on laaja hakkuu. Reviirin eteläpuolelle on melko nuoren metsän muodostama metsäyhteys.

9.3 Hämjoki

Rinteenmäen pohjoispuolella Hämjokeen viettävässä rinteessä on liito-oravareviiri. Jokirannan rinteessä kasvaa melko varttunutta ja hoitamatonta kuusivaltaista sekametsää, jossa on runsaasti haapaa. Haapojen tyviltä löydettiin liito-oravan jätöksiä. Reviirin itäpuolella ja joenrannassa on lehtipuustoa. Reviirin eteläpuolella metsä muuttuu vähitellen hoidetummaksi. Hämjokivartta länteen metsä jatkuu tavanomaista selvästi luonnontilaisempana kuusikkona, jossa on kuitenkin niukasti haapaa. Metsäyhteys länteen liito-oravareviirille ”Kantoniittu pohjoinen” on erinomainen ja liito-oravat varmasti liikkuvat nyt reviiiksi rajattua aluetta laajemmalti.

9.4 Syvälampi

Syvälammen pohjoispuolella Kalattomasta itään-kaakkoon on varttunutta kuusivaltaista metsää, jossa on liito-oravan reviiri. Rajauksen eteläosassa aivan Syvälammen pohjoiskärjen kahdelle kesämökille vievien kahden tien risteyksen lähellä kasvaa tien vieressä tien länsipuolella järeä

haapa, jonka tyveltä löydettiin liito-oravan papanoita. Tien itäpuolella tiheässä kuusikossa on haaparyhmä. Reviiriä on vaikea rajata, sillä vastaavaa varttunutta kuusikkoa on ympäristössä laajalti.

9.5 Märrä

Märrän eteläpuolella laskupuron varrella ja Porraskorven pellon itäpuolella on liito-oravareviiri. Puron länsirannalla reviirin pohjoisosassa mäellä on lehtomaista (mm. muutamia vaahteroita) harvennettua sekametsää, jossa kasvaa runsaasti järeitä haapoja. Haapojen alta löytyi papanoita. Puusto on puronvarressa melko harvaa ja suojaista kuusia on niukasti. Sen sijaan tilarajan länsipuolelle sijoittuva reviirin länsiosa on varttunutta, harventamatonta ja siten suojaista kuusikkoa. Kuusikossa lähellä pellonreunaa kasvavan haavan tyveltä löydettiin liito-oravan papanoita. Reviirin eteläosa on kevyesti harvennettua varttunutta lehtomaista kuusikkoa, jossa kasvaa melko järeitä haapoja. Laskupuron itäpuolella pellonreunassa on ruokailualueeksi sopivaa luhtaista koivikkoa, jonka länsipuolelta haavan tyveltä löydettiin liito-oravan papanoita. Liito-oravalle sopiva varttunut kuusivaltainen metsä jatkuu myös reviirin eteläpuolella.

Sopivaa ruokailualueita on myös Märrän etelä- ja lounaispuolella kasvava tulviva lepikko-koivikko. Hieman ylempänä rinteessä Märrän lounaispuolella on hiljattain harvennettua koivuvaltaista metsää, jossa on hieman alikasvoskuusia. Porraskorven pellon itäisimmässä kulmassa Märrään laskevan ojan varressa on pieni lepikko. Myös viimeksi mainitut alueet soveltuvat liito-oravien ruokailuun.

9.6 Kettumäki

Äärimmäisensuon pohjoispuolella sijaitsee peltojen ympäröimä Kettumäki. Se on varttunutta lehtomaista ja melko tiheää kuusikkoa. Koilliskulmassa kasvaa harvennettua koivuvaltaista metsää. Kettumäen länsirinteessä on kohtalaisen runsaasti haapaa. Usean haavan tyveltä löydettiin tuoreita liito-oravan papanoita. Todennäköinen pesäpuu sijaitsee lounaisrinteessä lähellä tietä. Mäen länsireunalla pellonreunassa kasvaa leppää, nuorempaakin haapaa ja koivua. Parempilaatuisia ruokailualueita ovat maantien varren lepikot, Äärimmäisensuon pohjoisosan koivikko sekä heti Kettumäen pohjoispuolella sijaiseva peltojen ympäröimä lepikko, joka on hyvin oravien liitoetäisyydellä.

9.7 Pässinajonmäki

Äärimmäisensuon eteläpuolella Pässinajonmäellä on liito-oravareviiri. Pellonreunaan viettävässä rinteessä on melko varttunutta kuusivaltaista, lehtomaista sekametsää. Pohjoisosassa puusto on nuorempaa ja hoitamattomampaa. Reviirin eteläosassa on pienialainen hakkuu, jolle on noussut lehtipuuvesakkoa. Pellonreunan sekametsässä kasvaa runsaasti haapaa, joista usean tyveltä löydettiin liito-oravanpapanoita. Papanoita oli myös yhden kuusen tyvellä.

9.8 Urtmäki

Sammatissa Urtmäen etelä- ja pohjoisrinteillä on liito-oravareviirit. Etelärinteen reviiri on päällekkäinen kohteen ”Urtmäen pähkinälehto” kanssa. Jyrkässä rinteessä kasvaa järeää

kuusikkoa, jossa on melko runsaasti haapaa. Haapojen tyviltä löydettiin liito-oravan papanoita. Pohjoisempi reviiri on suurimmaksi osaksi päällekkäinen Urtmäen kalliokohteen kanssa. Mäen pohjoisrinteen kuusikossa kasvaa hieman järeitä haapoja, joiden tyviltä löydettiin liito-oravan papanoita. Metsä on suurimmaksi osaksi harvennettua. Urtmäen kaksi reviiriä kuuluvat toiminnallisesti yhteen. Liito-oravat pysyvät siirtymään reviiriltä toiselle Urtmäen jyrkänteisen kalliorinteen tyvellä olevaa kapeaa puustokaistaletta myöten. Urtmäen länsirinne on hakattu.

10. LINNUSTO

Kaava-alueella laskettiin lintuja linjalaskentaa soveltaen reiteillä, jotka pyrittiin sijoittamaan karttatulkinnan perusteella linnustoltaan mielenkiintoisimmilta vaikuttaneille alueille. Reitit sijaitsivat seuraavasti: Kupissaan metsäalue, Hämjoen varsi välillä Silmämäki-Jokirannatalo, Äärimmäisensuo ja Hämjokeen laskevan puron varsi välillä Hämjoen varren pellonreuna-Koivulinnan talon eteläpuoleinen peltoaukea. Lisäksi laskettiin Sammatissa reitti maantie Saarikonkorven kohdalla-Sampaankorpi-Lankin talon peltoaukea-Näpönsuo-Laiska-Kärklampi-maantie Saarikonkorven kohdalla. Laskennat suoritettiin touko-kesäkuun vaihteessa klo 4 – klo 10 aamulla. Muistiin merkittiin vain uhanalaiset, silmälläpidettävät, harvinaiset ja EU:n lintudirektiivin I –liitteeseen sisältyvät lajit. Yölaulajia havainnoitiin 18.6.-19.6. välisenä yönä Tavolassa, Vivolassa, Maskilassa, Oittilassa ja Raatissa, jossa sijaitsevat parhaimmin yölaulajille soveltuvilta vaikuttavat alueet.

Toukokuun loppupuolella käytiin lähes kaikilla kaava-alueeseen sisältyvillä pienillä järvillä tavoitteena saada käsitys järvien vesilinnustosta. Kalattomalla havaittiin isokoskelo- ja sinisorsapari ja Saarilammella ainoastaan rantasipi. Syvälammella ja Sevolammella tavattiin paikallinen kuikka kummallakin ja Heinästöllä kaksi tukkasotkaparia sekä Märrällä telkkänaaras. Kärklammella havaittiin kaksi telkkänaarasta poikasineen, tukkasotkapari sekä yksinäinen tukkasotkakoiras ja Laiskalla kaksi telkkänaarasta. Sorvaston rannoilla pesii useita ruokokertus- ja pajusirkkupareja. Lisäksi Sorvastolla havaittiin taivaanvuohi ja telkkäpari.

Varsinaisten lintulaskentojen lisäksi muun maastotyön ohessa tehtiin koko ajan havaintoja myös linnustosta.

Kaava-alueelta ei voitu erottaa linnustollisesti muita merkittävämpiä alueita. Mielenkiintoisin havainto oli Hämjoen varren kuusikosta löytynyt pikkusiepon reviiri.

10.1 Tiltalti (*Phylloscopus collybita*)

Vaarantunut tiltalti on kohtalaisen yleinen sopivissa kuusivaltaisissa metsissä.

10.2 Harmaapäätikka (*Picus canus*)

Urtmäen etelärinteessä havaittiin syksyllä silmälläpidettävä ja EU:n lintudirektiivin I-liitteeseen sisältyvä harmaapäätikka. Alue soveltuu myös lajin pesimäympäristöksi.

10.3 Käki (*Cuculus canorus*)

Silmälläpidettävä käki on melko tavallinen kaava-alueella.

10.4 Pensastasku (*Saxicola rubetra*)

Kaava-alueelta löytyi useita silmälläpidettävän pensastaskun reviirejä:

1. Reviiri Äärimmäisensuon itäpuolella Oittilanjoen etelärannan kesantopellolla.
2. Reviiri Äärimmäisensuon luoteispuolella Saarikon talon pohjoispuolisilla pelloilla.
3. Reviiri Hämjoen rantapellolla Riikniitun eteläpuolella.
4. Reviiri Sammatissa Urtmäen pohjoispuolen pelloilla Lankin talosta länteen.
5. Reviiri Tavalassa Ali-Seppälän talon länsipuolella.
6. Reviiri Niittuhaanmetsän hakkuulla.

10.5 Pikkulepinkäinen (*Lanius collurio*)

Äärimmäisensuon itäpuolella Oittilanjoen etelärannan kesantopellolla oli kesällä 2003 silmälläpidettävän ja EU:n lintudirektiivin I-liitteeseen sisältyvän pikkulepinkäisen reviiri. Paikalla havaittiin varoittelevia emolintuja.

10.6 Pikkusieppo (*Ficedula parva*)

Hämjoen etelärannan rehevässä, tavanomaista huomattavasti luonnontilaisemmassa, varttuneessa kuusikossa oli silmälläpidettävän ja EU:n lintudirektiivin I-liitteeseen sisältyvän pikkusiepon reviiri kesällä 2003.

10.7 Teeri (*Tetrao tetrix*)

Silmälläpidettäviä ja EU:n lintudirektiivin I-liitteeseen sisältyviä teeriä (koiraita) tavattiin Sammatissa Lankin talon pohjoispuolella pellonreunan rinnemetsässä.

10.8 Kuikka (*Gavia arctica*)

Syväammella ja Sevolammella havaittiin toukokuun loppupuolella paikallisina EU:n lintudirektiivin I-liitteeseen sisältyvä kuikka.

10.9 Kurki (*Grus grus*)

EU:n lintudirektiivin I-liitteeseen sisältyviä kurkia havaittiin ruokailemassa Äärimmäisensuon kaakkoispuolen pelloilla.

10.10 Palokärki (*Dryocopus martius*)

EU:n lintudirektiivin I-liitteeseen sisältyvän palokärjen pesä löydettiin Sammatin pohjoisosasta läheltä Nummi-Pusulan rajaa. Laji pesi Vilkkeenkosken kaakkoispuolen laajalle hakkuulle jätetyssä haavassa.

10.11 Pyy (*Bonasa bonasia*)

EU:n lintudirektiivin I-liitteeseen sisältyvä pyy on melko tavallinen kaava-alueella.

10.12 Kultarinta (*Hippolais icterina*)

Hämjoen varressa Silmämäen luoteispuolella kaava-alueen rajalla oli kultarinnan reviiri kesällä 2003.

10.13 Luhtakerttunen (*Acrocephalus palustris*)

Luhtakerttunen lauloi Tavalassa Sikamäen koillispuolella peltojen ojien ja reunojen pensaikossa.

10.14 Mustapääkerttu (*Sylvia atricapilla*)

Laulava koiras havaittiin Sammatin kirkonkylään vievän tienvarressa Nummi-Pusulan ja Sammatin rajalta 300 m etelään.

10.15 Viitakerttunen (*Acrocephalus dumetorum*)

Tavalassa oli kesällä 2003 kaksi vierekkäistä viitakerttusen reviiriä. Toinen koiras lauloi seuraintalon viereisessä rehevässä puronotkossa ja toinen maantien pohjoispuoleisella kesantopellolla.

11. KIRJALLISUUS

Hiidensalo, O. 1960. Eteläisen ja lounaisen sekä pohjoisen ja sisämaisen kasvistoaineksen esiintymisestä Nummen pitäjässä. Pro gradu –tutkielma. Helsingin yliopiston kasvitieteen laitos.

Karttaako Oy 1994. Nummi-Pusula: eteläosien yleiskaava, ympäristöselvitys – luonnonympäristöön, maisemaan ja rakennuksiin liittyvät perustiedot.

Lehtomaa, L., Rantala, S. & Vuojärvi-Torhamo, V. 1996. Perinnemaisemien hoidon mallisuunnitelmat Sammatissa. Uudenmaan ympäristökeskuksen julkaisuja 7. 48 s.

Länsi-Uudenmaan seutukaava 1992. Länsi-Uudenmaan seutukaavaliitto, Lohja. 127 s. + liitteet.

Meriluoto, M. & Soininen, T. (1998). Metsäluonnon arvokkaat elinympäristöt. Metsälehti Kustannus & Tapio. 192 s.

- Natura –tietolomake FI0100015 – Myllymäki.
- Nitare, J. (toim.) 2000. Signalarter – indikatorer på skyddsvärd skog. Flora över kryptogamer. Skogsstyrelsens förlag, Jönköping. 384 s.
- Pykälä, J. 1987. Länsi-Uudenmaan seutukaavaliiton arvokkaat kasvillisuuskohteet ja uhanalaiset kasvit. Länsi-Uudenmaan seutukaavaliitto, Lohja. 159 s.
- Pykälä, J. 1992a. Länsi-Uudenmaan seutukaava-alueen kasvistoltaan arvokkaat kallioid I. Länsi-Uudenmaan seutukaavaliitto, Lohja. 84 s. + liitteet.
- Pykälä, J. 1992b. Länsi-Uudenmaan seutukaava-alueen kasvistoltaan arvokkaat kallioid II. Länsi-Uudenmaan seutukaavaliitto, Lohja. 186 s. + liitteet.
- Pykälä, J. & Bonn, T. 2000. Uudenmaan perinnemaisemat. Suomen ympäristökeskus ja Uudenmaan ympäristökeskus, Helsinki. Alueelliset ympäristöjulkaisut 178. 367 s.
- Pääkkönen, P. & Alanen, A. (2000). Luonnonsuojelulain luontotyyppien inventointiohje. Suomen ympäristökeskuksen monisteita 188. Suomen ympäristökeskus. 128 s.
- Rassi, P., Alanen, A., Kanerva, T. & Mannerkoski, I. (toim.) 2001. Suomen lajien uhanalaisuus 2000. Ympäristöministeriö ja Suomen ympäristökeskus, Helsinki. 432 s.
- Suomen Kartasto 350. (1993). Maisemat, asuin ympäristöt. Maanmittaushallitus ja Suomen Maantieteellinen Seura. 234 s.
- Tielaitos 1995. Valtatien 1 kehittäminen välillä Lohja-Salo – Ympäristövaikutusten arviointiohjelma. Uudenmaan tiepiiri ja Turun tiepiiri. 55 s.
- Tielaitos 1996. Valtatien 1 kehittäminen välillä Lohja-Salo – Ympäristövaikutusten arviointiselostus. Uudenmaan tiepiiri ja Turun tiepiiri.
- Tielaitos 1999. Valtatie 1 (E18) välillä Lahnajärvi-Lohja – Tiesuunnitelman lähtökohtien määrittely, Sammatti, Nummi-Pusula, Lohja. Uudenmaan tiepiiri, Helsinki. 37 s. + liitteet.
- Uudenmaan maakuntakaava, ehdotus 3.3.2003. Uudenmaan liitto.
- Vuorinen, E. 2001. Valtatien 1 (E18) rakentaminen moottoritieksi välillä Muurla-Lohjanharju (Lieviö) - luontoselvityksen täydentäminen, liito-oravaselvitys. Tiehallinto ja Sito-Konsultit Oy. 47 s. + liitteet.

LIITE 2:

Metsälain mukaiset erityisen tärkeät elinympäristöt:

- 1. Lähteiden, purojen ja pysyvien vedenjuoksu-uoman muodostavien norojen sekä pienten lampien välittömät lähiympäristöt*
- 2. Ruoho- ja heinäkorvet, saniaiskorvet sekä lehtokorvet ja Lapin läänin eteläpuolella sijaitsevat letot*
- 3. Rehevät lehtolaikut*
- 4. Pienet kangasmetsäsaarekkeet ojittamattomilla soilla*
- 5. Rotkot ja kurut*
- 6. Jyrkänteet ja niiden välittömät alusmetsät*
- 7. Karukkokankaita puuntuotannollisesti vähätuottoisemmat hietikot, kalliot, kivikot, louhikot, vähäpuustoiset suot ja rantaluhdat*

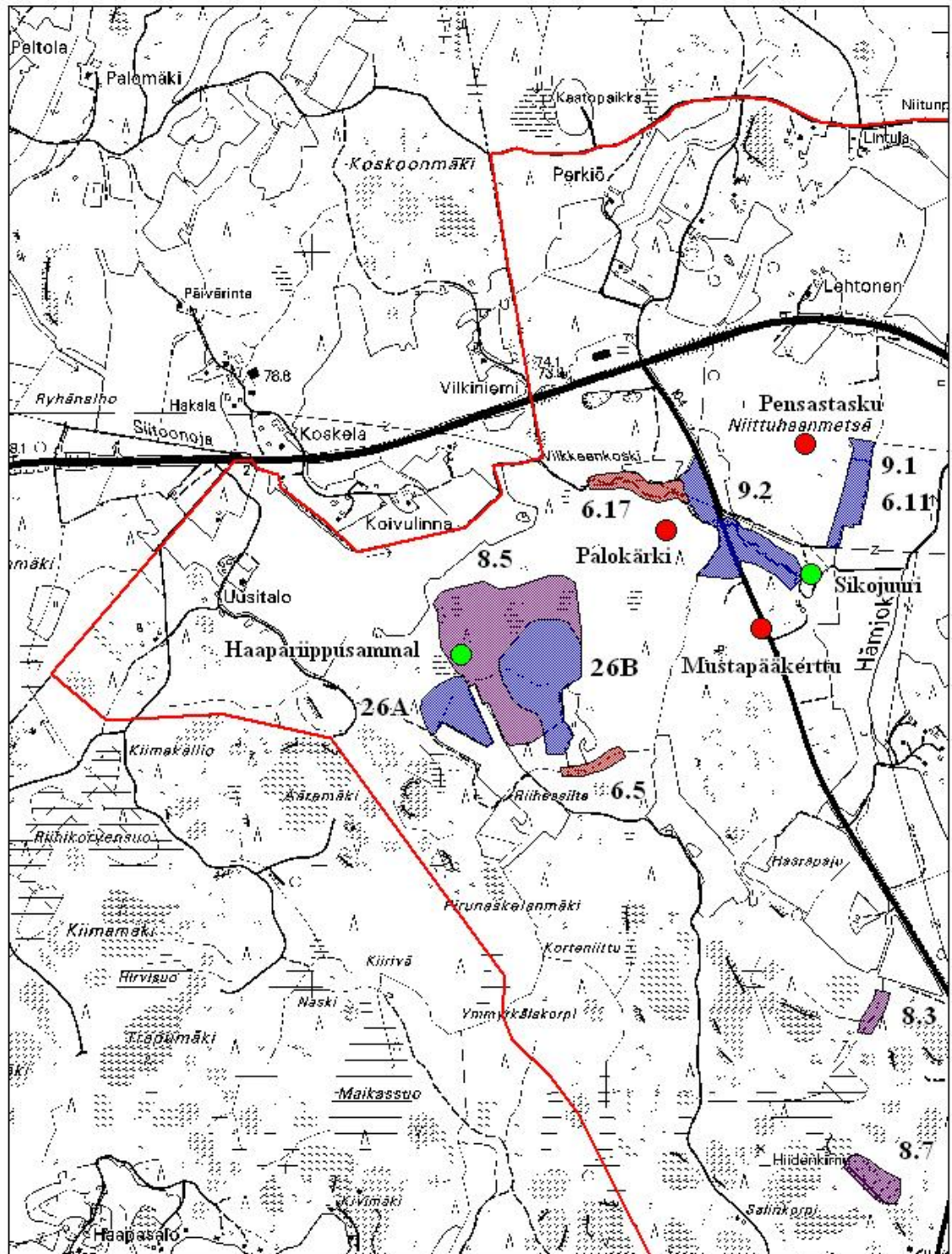
Luonnonsuojelulain mukaiset suojeltavat luontotyytit:

- 1. Jalopuumetsiköt*
- 2. Pähkinäpensaslehdot*
- 3. Tervaleppäkorvet*
- 4. Hiekkarannat*
- 5. Merenrantaniityt*
- 6. Hiekkadyynit*
- 7. Katajakedot*
- 8. Lehdetniityt*
- 9. Avointa maisemaa hallitsevat suuret puut tai puuryhmät*

Vesilain mukaiset suojeltavat pienvesityypit:

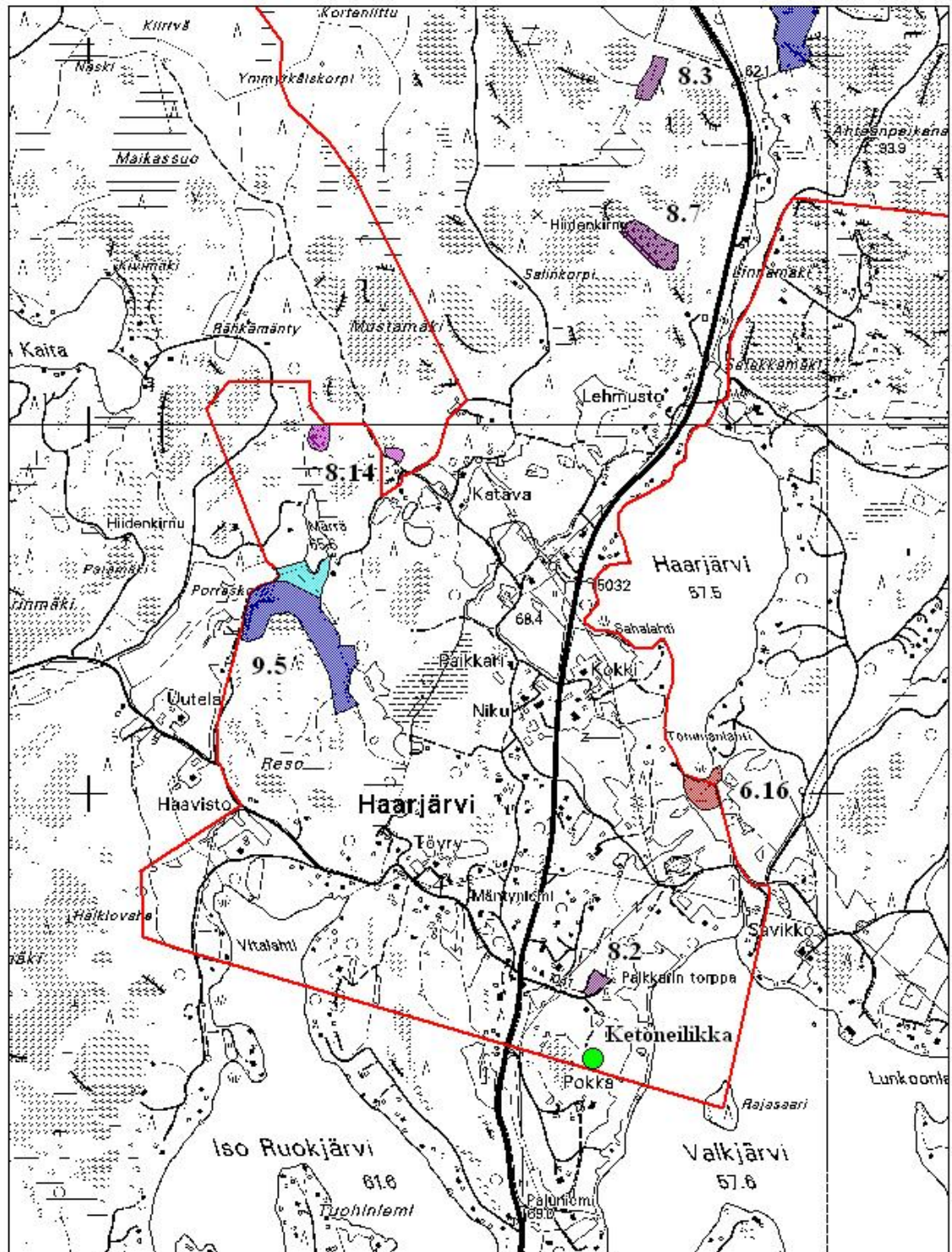
- 1. Enintään kymmenen hehtaarin suuruiset fladat ja kluuvijärvet sekä muualla kuin Lapin läänissä enintään 1 ha:n suuruiset lammet ja järvet*
- 2. Luonnontilaiset lähteet*
- 3. Muualla kuin Lapin läänissä sijaitseva luonnontilainen uoma, jota ei katsota vesistöksi*

LIITE 1: Luontokohteet

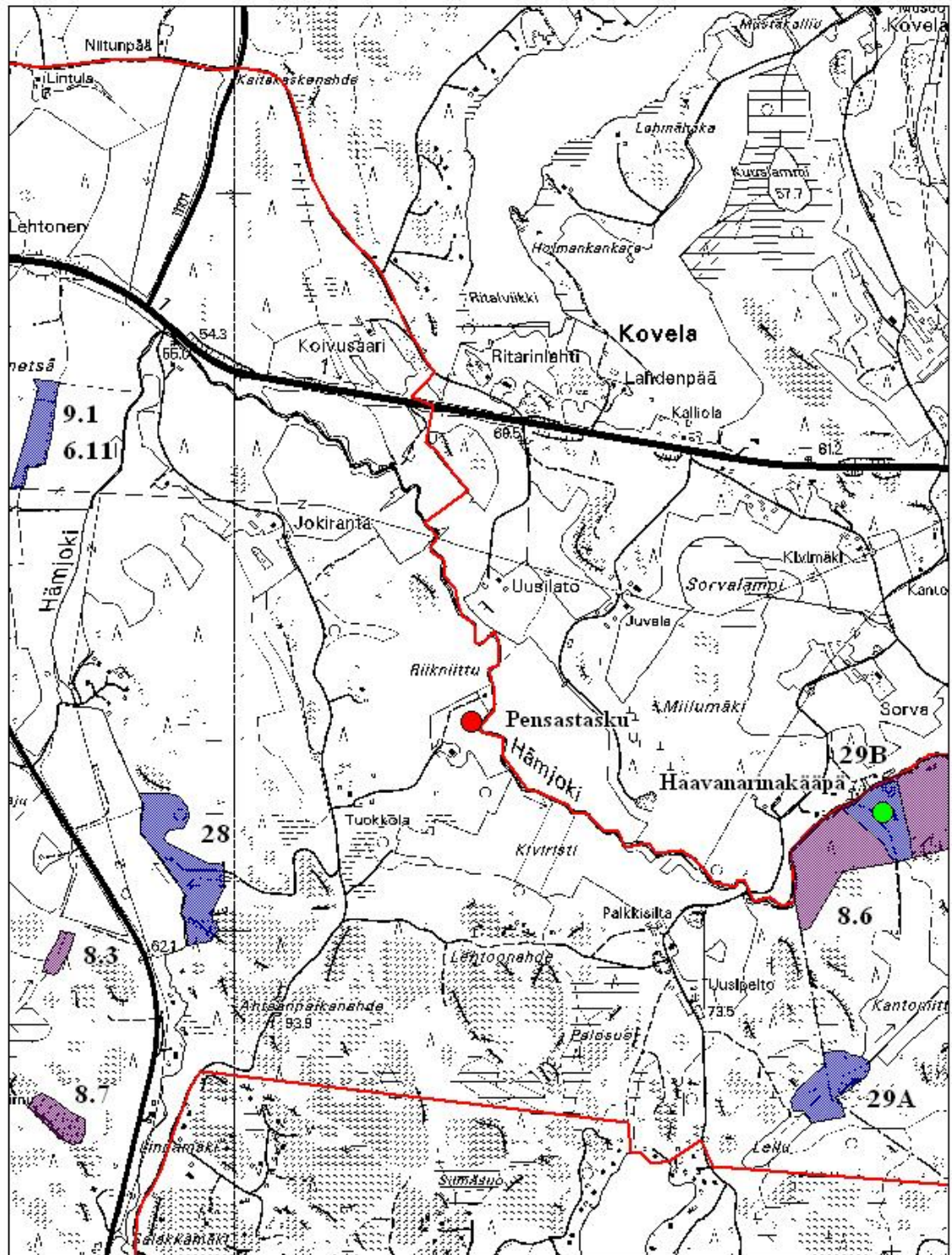
1:15 000

LIITE 1: Luontokohteet

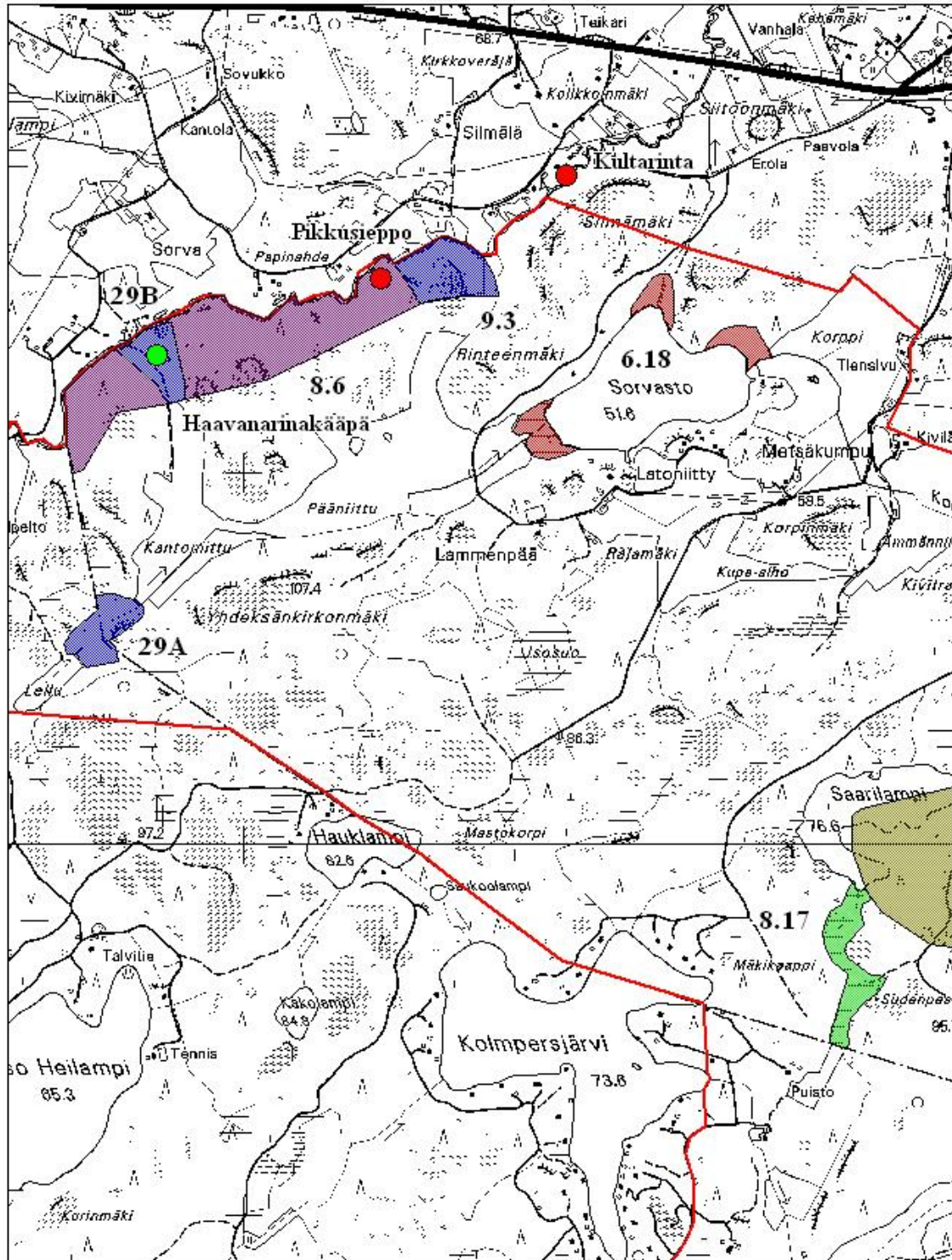
1:15 000

LIITE 1: Luontokohteet

1:15 000

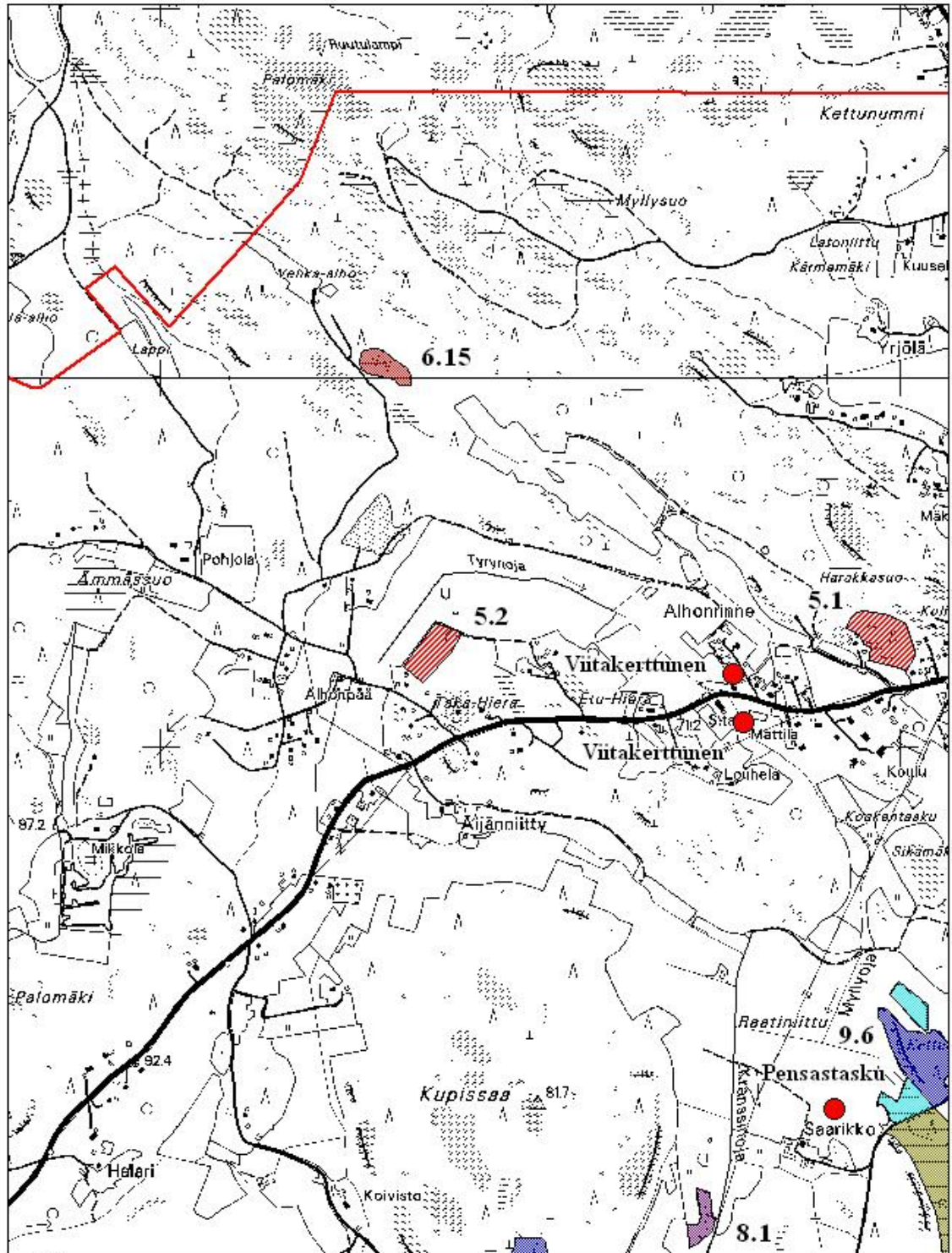
LIITE 1: Luontokohteet

1:15 000

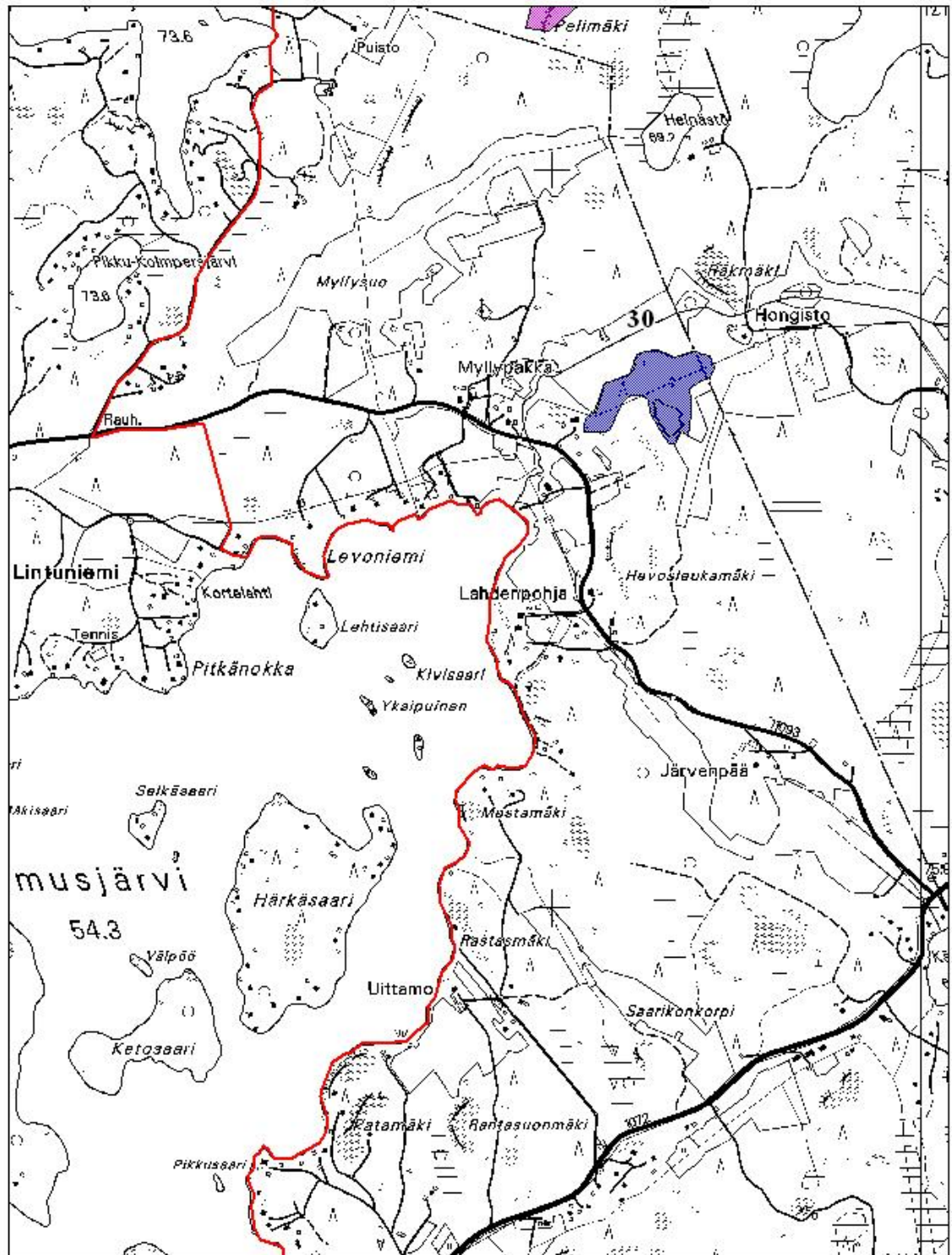
1:15 000

LIITE 1: Luontokohteet

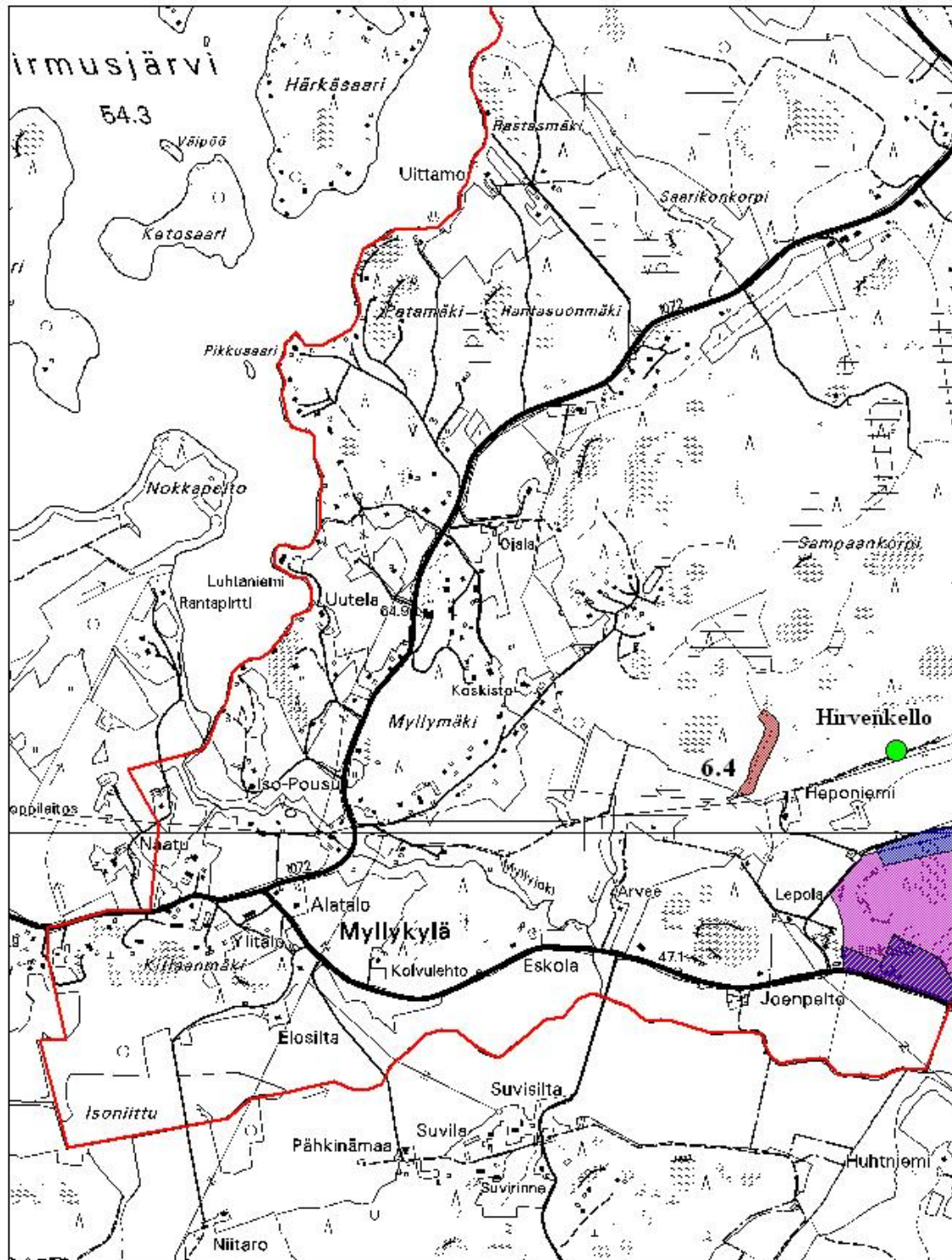
1:15 000

LIITE 1: Luontokohteet

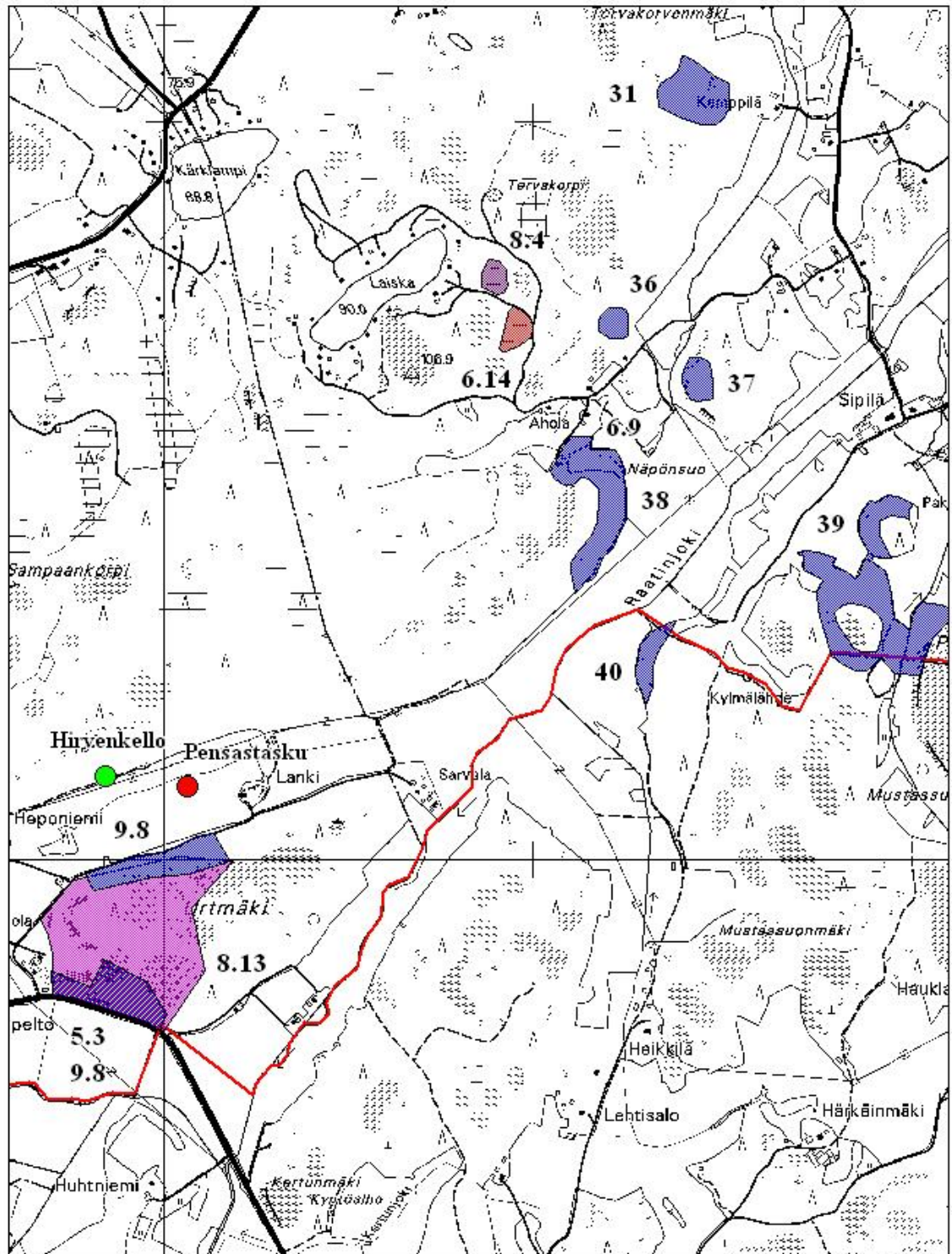
1:15 000

LIITE 1: Luontokohteet

1:15 000

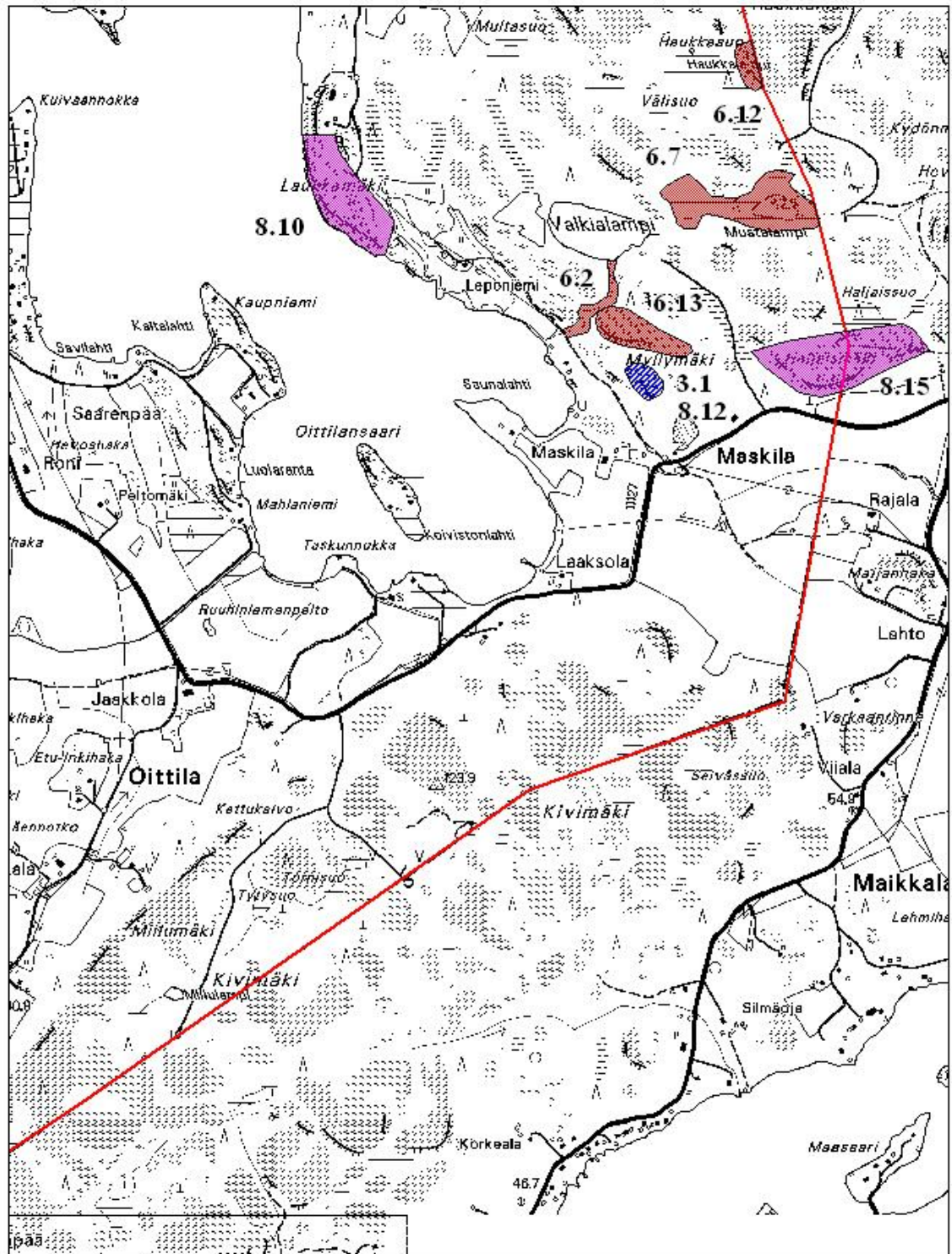
LIITE 1: Luontokohteet

1:15 000

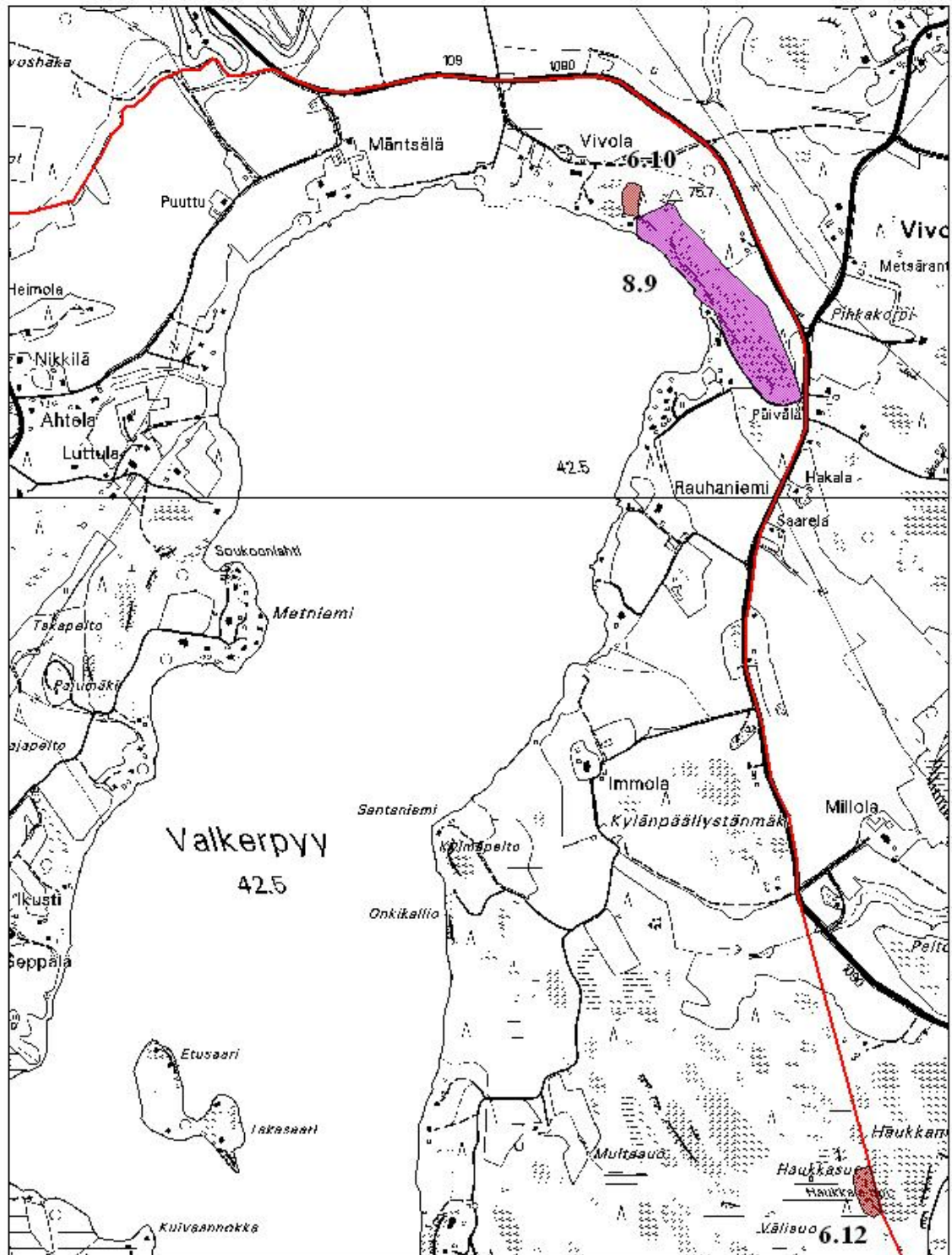
1:15 000

LIITE 1: Luontokohteet

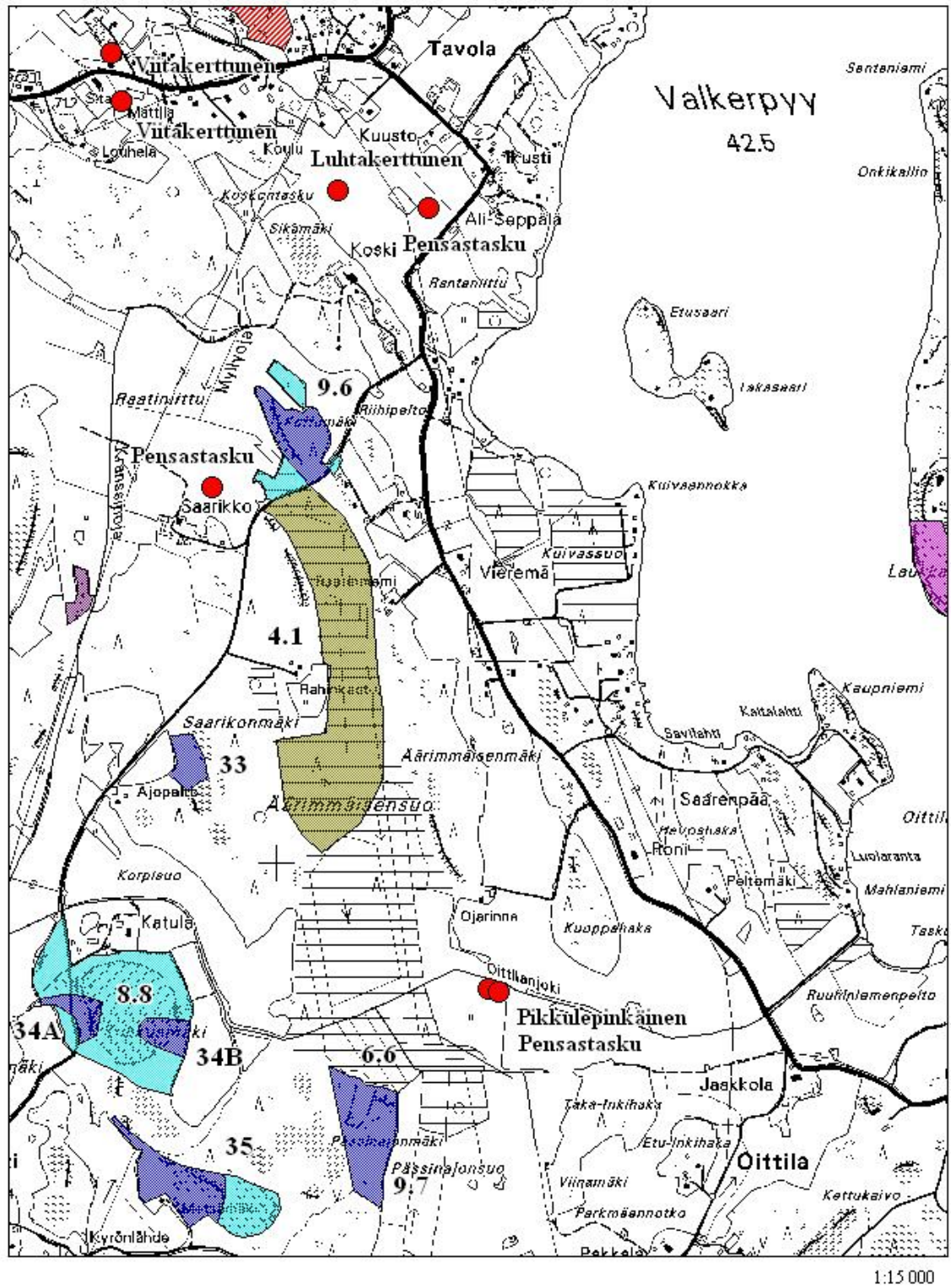
1:15 000

LIITE 1: Luontokohteet

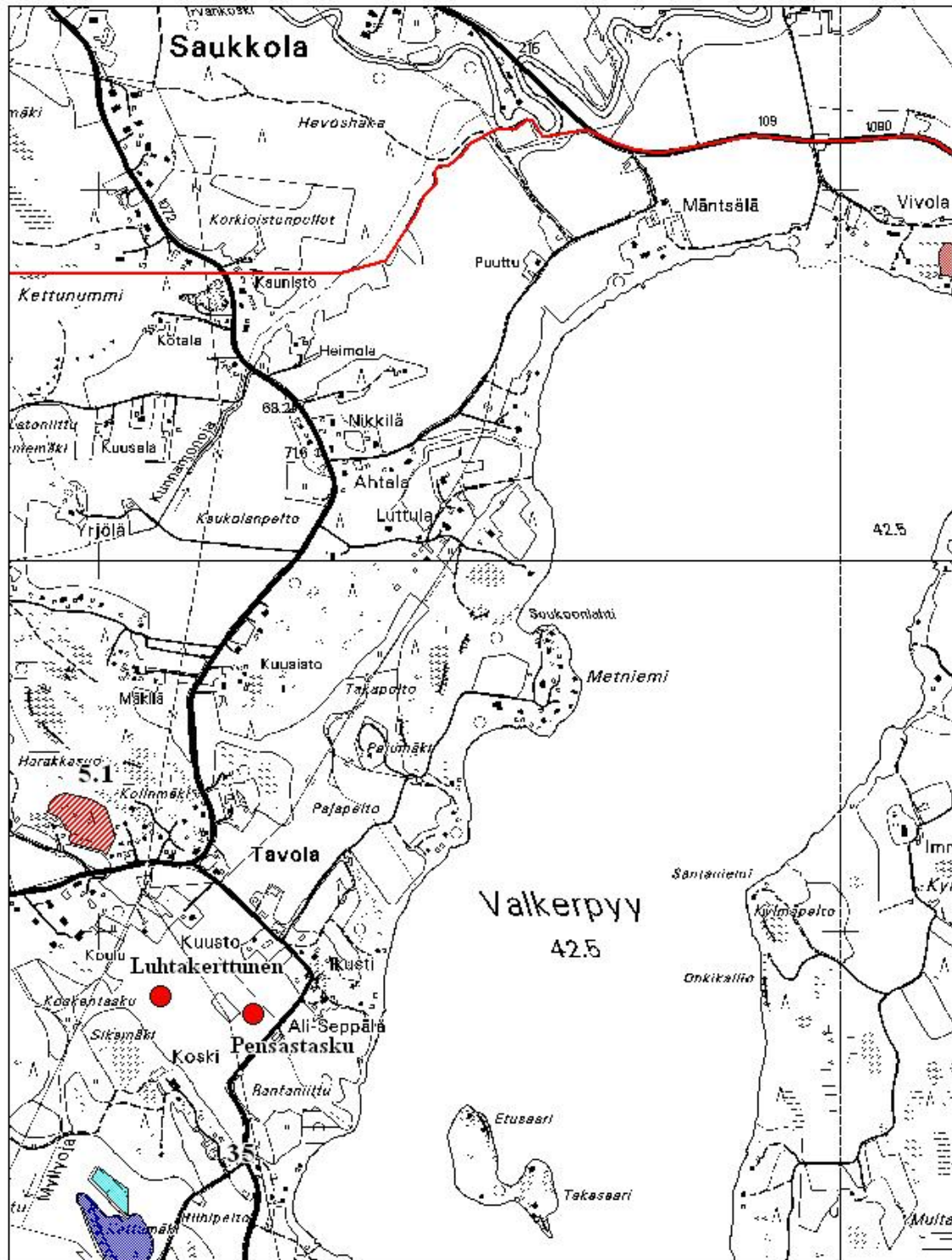

1:15 000

LIITE 1: Luontokohteet

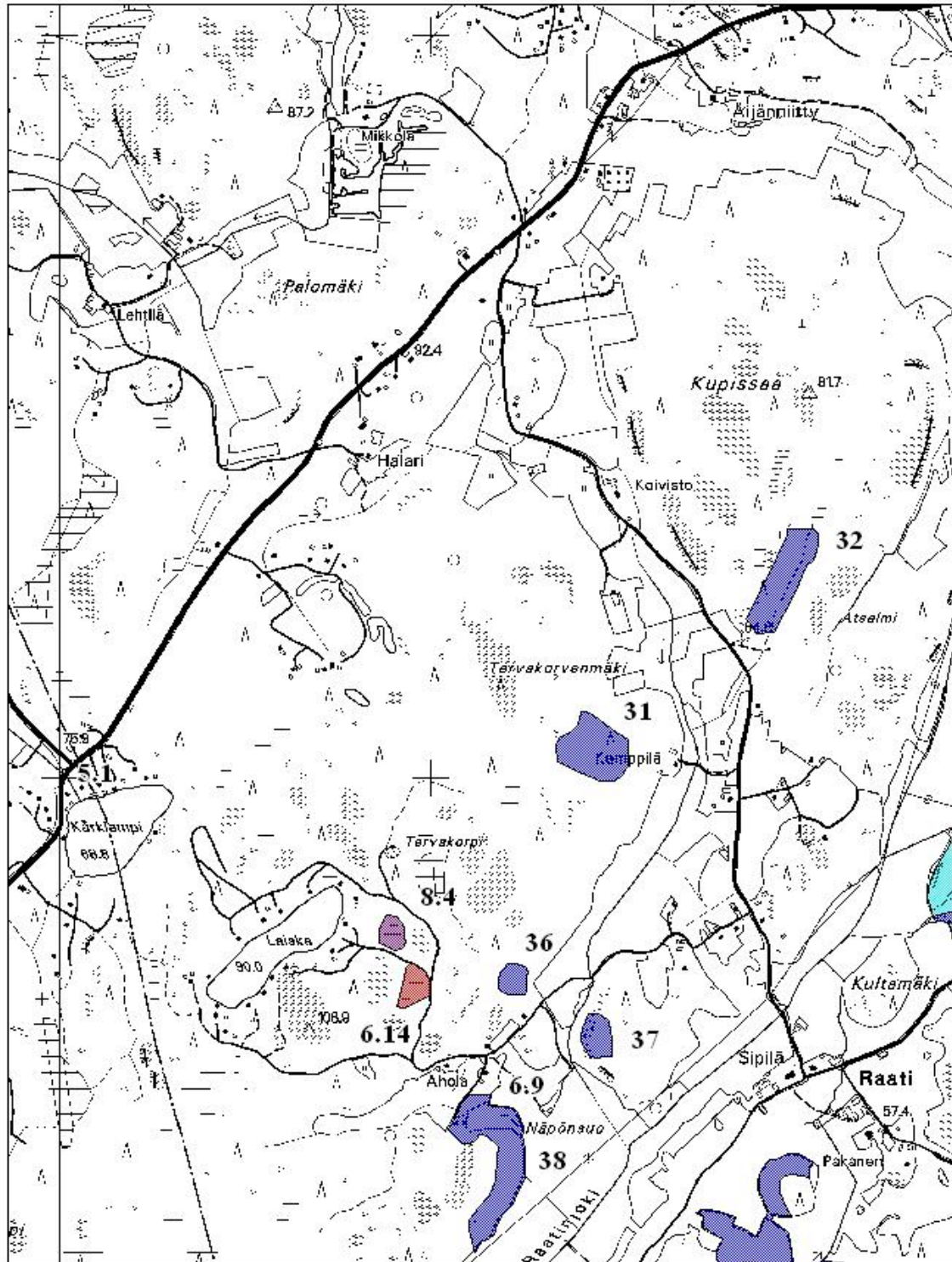

LIITE 1: Luontokohteet

1:15 000

LIITE 1: Luontokohteet

1:15 000

Karttamerkintöjen selitykset:

	Natura 2000 -alue
	Seutukaavan suojelukohdeet
	Luonnonsuojelulain luontotyytit
	Metsälakikohdeet
	Arvokkaat kallioalueet
	Muut kohdeet
	Hylätty kohde
	Liito-oravareviirit
	Liito-oraville tärkeä metsä / ruokailualue
	Uhanalainen tai harvinainen kasvi-, jäkälä- tai sienilaji
	Uhanalainen tai harvinainen lintulaji
	Selvitysalueen raja

Päällekkäisissä kohteissa on käytetty maankäytölle eniten rajoitteita aiheuttavan kohdetyylin mukaista rasteria.

Vuorisen (2001) raporttiin merkityistä liito-oraville tärkeistä metsä- / ruokailualueista on merkitty vain osa.

Vain luontokohteiden ulkopuolelta löydetty uhanalaisten ja harvinaisten eliölajien esiintymät on merkitty.